

Sigtunastiftelsen
Våren 2025

Magasin

*Med hela
vårens
program!*

*"Jag vill ge unga hopp
inför framtiden"*

ELISABET MATTIZON ARMGARD
ANSVARIG FÖR INTERKULTURELL MÖTESPLATS

Krönika av Elinor Torp:
**"Människan verkar ha tappats
bort".**

**Laga Ruth Björkquists
vårmeny med sparrissoppa,
lättgravad röding och
nougatbrûlée.**

**Samförståndsandans
amerikanska rötter, via
Sigtuna till Saltsjöbaden.**

Helle Klein, direktör.

I mötet med andra kan fred skapas

Tänk så unga de var, Manfred och Ruth Björkquist, när de formade Sigtunastiftelsen till ett öppet, generöst gästhem, där alla skulle känna sig inkluderade oavsett bakgrund. De hörde till unglyrkorörelsen som redan på 1910-talet drev frågan om kyrkans reformering och samhällets demokratisering.

Sigtunastiftelsen blev platsen för återhämtning och aktivism, för kontemplation och kreativitet. De tjocka väggarna skyddar själen men valven är alltid öppna gentemot omvärlden.

Manfred, som var pedagog, ville att Sigtunastiftelsen också skulle inhysa en folkhögskola där arbetarungdomen kunde möta kyrkfolkets unga. Pedagogiken syftade till att skapa kritiskt tänkande människor som tog sitt medborgerliga ansvar på allvar. Till Uppsala universitets devis "Att tänka fritt är stort men att tänka rätt är större" lade Manfred Björkquist "Att tänka själv är störst". Vårt fantastiska klipparkiv är ett verk av Manfreds idé att låta de unga lära sig källkritik.

Sigtunastiftelsen kom till i en orostid. Genom att skapa en plats för dialog i respekt för varandras olikhet ville man bidra till en fredligare samhällsutveckling. Manfred bjöd in arbetarrörelsen, arbetsgivarna och akademikerna

Sigtunastiftelsen blev platsen för återhämtning och aktivism, för kontemplation och kreativitet. De tjocka väggarna skyddar själen men valven är alltid öppna gentemot omvärlden.

till återkommande konferenser om Arbetsfreden under 1920-talet. Detta lade grunden till Saltsjöbadsavtalet och den samförståndsanda som präglade den svenska modellen i snart hundra år. Läs idéhistorikern David Östlunds artikel om detta.

Vi borrar i vår egen historia och tar upp Manfred Björkquists idé med symposier om vår tids stora frågor. Till våren diskuterar vi konstens frihet, samförstånd i en polariserad tid, vår tids hemlöshet och hemlängtan samt hur fredens väg ser ut i en tid då krig återigen präglar vårt Europa.

I år firas minnet av *Stockholmsmötet 1925* – det stora ekumeniska mötet som ärkebiskopen Nathan Söderblom bjöd in till. Nathan hade varit med på Sigtunastiftelsens arbetsfredskonferenser och drevs av en vilja att skapa fred i ett land med starka slitningar och i ett Europa som ännu låg i ruiner efter första världskriget. På det ekumeniska mötet var det inte trosdogmer som stod i centrum. Det var de sociala frågorna.

– I förlängningen innebar det ekumeniska mötet en reformation för världens kyrkor, från isolering och världsfrånvändhet till samhällsengagemang och samverkan, säger den tidigare biskopen i Strängnäs, Jonas Jonson till Magasinet.

Dialog och möten på djupet är i sig fredsskapande. Också i det lilla. Som i Sigtunastiftelsens mångåriga arbete med *Interkulturell mötesplats* för unga muslimer, judar och kristna. För det är som kollegan Elisabet Mattizon Armgard säger, att vi måste våga mötas. Även när vi tror att det inte går.

Välkommen till en spännande vår på Sigtunastiftelsen.

HELLE KLEIN | DIREKTÖR

INNEHÅLL

- 6 **"VÅRA SYMPOSIER SKA VARA EN SALIG BLANDNING."**
SIGTUNASTIFTELSENS DIREKTOR HELLE KLEIN BERÄTTAR OM VÅRENS SYMPOSIER
- 8 **VIKTIGA FÖRMÖTEN I SIGTUNA INFÖR STOCKHOLMSMÖTET 1925**
INTERVJU MED BISKOP EMERITUS JONAS JONSON INFÖR 100-ÅRSFIRANDET AV DET EKUMENISKA STOCKHOLMSMÖTET 1925
- 10 **RUTH GJORDE SIGTUNASTIFTELSEN TILL ETT HEM**
RUTH BJÖRKQUISTS DAGBÖCKER VISAR SIGTUNASTIFTELSENS VARDAGLIGA BESTYR
- 12 **RUTH BJÖRKQUISTS VÅRMENY**
- 14 **HUR KAN VI TILLSAMMANS BEVARA DET SOM INTE LÄNGRE FINNS KVAR?**
MÖT KONSTNÄREN MIKAELA STEBY STENFALK INFÖR UTSTÄLLNINGEN "UTSNITT"
- 18 **"JAG VILL GE UNGA HOPP INFÖR FRAMTIDEN."**
INTERVJU MED ELISABET MATTIZON ARMGARD, PROGRAMANSVARIG FÖR INTERKULTURELL MÖTESPLATS
- 22 **"MÄNNISKAN VERKAR HA TAPPATS BORT."**
KRÖNIKA AV ELINOR TORP
- 26 **SAMFÖRSTÅNDSANDANS AMERIKANSKA RÖTTER – VIA SIGTUNA TILL SALTSJÖBADEN**
ESSÄ AV DAVID ÖSTLUND
- 30 **VÅRENS KALENDARIUM**

BOKA EVENEMANG

Boka evenemang via kalendariet på www.sigtnastiftelsen.se om inget annat anges.

KONTAKTA OSS

Om du har frågor om våra kulturevenemang eller vill komma i kontakt med vår programbokning vänligen kontakta program@sigtnastiftelsen.se

FÖR ÖVRIGA FRÅGOR ELLER BOKNING AV HOTELL ELLER KONFERENS

vänligen kontakta info@sigtnastiftelsen.se eller 08 592 589 00

Sigtunastiftelsen Magasin | Våren 2025

Ansvarig utgivare
Helle Klein

Redaktör
Sofia af Geijerstam

Grafisk design
Cecilia Undemark Péterfy

Omslagsbild
Petter Gabrielssons målning
"Litterära ambitioner"

Medverkande i detta nummer
Anders Claesson
Elin Cullhed
Kerstin Dillmar
Anders Edström
Anne Engel
Morgan Fredriksson
Sofia af Geijerstam
Emanuel Karlsson
Helle Klein
Elinor Torp
David Östlund

Tryckeri
Stibo Complete
– ett miljöcertifierat tryckeri

Papper
Amber Graphic

Adress
Sigtunastiftelsen
Box 57, 193 22 Sigtuna

Telefon
+46 (0) 8 592 589 00

E-post
info@sigtnastiftelsen.se

Webb
www.sigtnastiftelsen.se
www.sigtnastiftelsenmagasin.se

Följ oss gärna i våra sociala kanaler

 Instagram

 Facebook

 LinkedIn

Sigtunastiftelsen
är en Svanenmärkt
anläggning.

NOTISER

Sigtunastiftelsens författarstipendiater 2025

Sigtunastiftelsen har delat ut vistelsestipendier till författare sedan 1937. Stipendiet som ger tre veckors vistelse på Sigtunastiftelsen går i år till **Sorin Masifi, Lisa Röstlund, Petter Lindgren** och **Dimen Hama Abdulla**. Sorin Masifi debuterade 2022 med *Staten Systrarna Dikten* och nominerades till *Borås Tidnings debutantpris*, *Katapultpriset* och *Sverige Radios lyrikpris*. I mars 2025 kommer hennes nya poesisamling *Skadad Skapad Åter*. Hennes poesi kretsar kring teman som kolonialism och motstånd och relationen mellan stat, människa och språk. Lisa Röstlund är journalist och författare. För sin första reportagebok *Konsulterna – kampen om Karolinska* tilldelades hon *Natur & Kulturs debattbokspris* 2020. Boken nominerades även till *Guldspaden* och *Stora journalistpriset*. 2022 kom hon ut med boken *Skogslandet – en granskning* som belönades med *Lubbe Nordström-priset* och *Guldspaden*. Petter Lindgren är författare och kulturskribent. Sedan debuten *Långtbortistan* 1994 har han givit ut 6 poesisamlingar. 2020 kom hans första rosade roman *Singer*. Dimen Hama Abdulla är dramatiker och konstnär. Sedan debuten med *På alla fyra* 2014 har hon varit en uppmärksammad dramatiker, med pjäser som *Revolution*, *På alla fyra*, *Svensk historia X*, *Döden, döden* och *Festen*. Hon fick *Ibsenpriset* 2022 och hade sin första soloutställning på Saskia Neuman Gallery 2024.

FOTO: SEBASTIAN LÖNNLÖV

Sorin Masifi.

Lisa Röstlund.

FOTO: GABRIEL LILJEVALLS

FOTO: KARIN BJÖRKKVIST

Petter Lindgren.

Dimen Hama Abdulla.

FOTO: MATTIAS AHLIN

Meditation från morgon till kväll

Sigtunastiftelsen har under många år erbjudit öppna morgonmeditationer i Refugiets meditationsrum Kryptan. Från och med den 23 januari kommer vi att erbjuda våra meditationer på kvällstid i stället. Precis som tidigare på torsdagar, men nu mellan 18.00 – 18.30. Vi hoppas att denna tid kommer att passa bättre, både för våra hotell- och konferensgäster och tidigare deltagare.

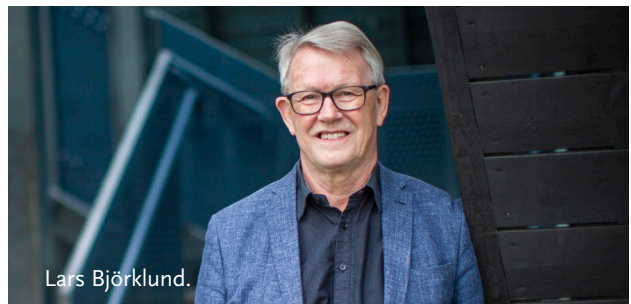

Kryptan, Sigtunastiftelsen.

Ny retreathelg för män

I vår anordnar Sigtunastiftelsen för första gången en mansretreat. En retreat för män, av män med frågor om identitet och begreppet manlighet i fokus. Retreaten *Vem är man?* (21 – 23 februari) leds av Joachim Berner författare och företagare och Lars Björklund, präst och författare.

– Det stilla rum för inre reflektion om liv och identitet som en retreat erbjuder lockar flest kvinnor. Men jag tror det är viktigt att också män hittar den platsen och en retreat för bara män kan ge den trygghet och ro som behövs för det, säger Lars Björklund.

Lars Björklund.

FOTO: JOSEFIN CASTERTYD

NOTISER

Välkommen till vår nya reception!

Första intrycket är viktigt och från och med i höstas välkomnar vi dig i en helt ny reception. Med hjälp av arkitekt Stefan Askhagen och lokala hantverkare, GZ Alltjänst och Snurrins möbelsnickeri med flera, har den tidigare lobbyn förvandlats till en ljus och rymlig reception där det finns gott om utrymme för både gäster och personal. Idén till den nya receptionen kom ursprungligen från vår hotellchef Agnes Arnborg och den som har sinne för detaljer noterar säkert att formspråket från Sigtunastiftelsens arkitekt John Åkerlund tagits fram i delar av inredningen – allt för att behålla Sigtunastiftelsens särskilda karaktär. Receptionens välsorterade lilla butik är också ett uppskattat tillskott. Perfekt när du har glömt din tandborste, behöver köpa nya läsglasögon, eller vill köpa med dig lite snacks till rummet. I utbudet finns också många fina "gå bort-presenter", flera av dem härproducerade eller med lokal anknytning. Vår bagare Kristers hembakade småkakor är redan en storsäljare.

FOTO: MAGNUS ARONSON

Läsglasögon från
HAVE A LO-OK.

Sigtunastiftelsens Rosentvål
från Smögens Tvålbruk.

Sigtunastiftelsens
Rosenté.

Sigtuna Honung från Sigtuna-
stiftelsens bikupa.

Ljus från Sigtuna
Stearinljusfabrik.

"Våra symposier ska vara en salig blandning"

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM

Helle Klein, direktor, Sigtunastiftelsen.

I vår bjuder Sigtunastiftelsen in till fyra symposier som knyter an till de historiska konferenser som ägde rum under 1920 och 30-talet. Då, precis som nu, handlade det om fred, samförstånd och konstens frihet.

IVÅR ÅTERUPPTAR Sigtunastiftelsen traditionen att bjuda in till symposier, möten där människor från olika sammanhang samlas för dialog kring vår tids angelägna samhällsfrågor.

– Våra symposier ska vara ett forum för hela samhället. En salig blandning, säger Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

Symposierna knyter an till de historiska konferenser som ägde rum under 1920 och 30-talet. Då, precis som nu, handlade det om fred, samförstånd och konstens frihet.

– Det var en tid då demokratin var skör, en tid då Europa präglades av krig och

social oro. Även konstens uttryck började begränsas på sina håll. Att den tidens frågor på så många sätt har blivit aktuella igen är en viktig en utgångspunkt, fortsätter Helle Klein.

NY TID, SAMMA FRÅGOR

Symposiet, *Konstens frihet då och nu*, har 1930-talets diktarkonferenser som referens. Det var då som litteraturens frihet utropades på Sigtunastiftelsen samtidigt som en svensk kulturpolitik utformades där offentlig konst började få statligt stöd.

Idag ser vi kraftiga nedskärningar inom

såväl kulturen som folkbildningen och konstens roll och värde ifrågasätts på nytt. Under symposiet prövas 30-talets frågor i en ny tid. *Hur ser situationen ut för konstnärer idag? Hur kan konsten finansieras om den samtidigt ska behålla sin frihet? Och vad innebär det att konsten är fri?* I linje med Sigtunastiftelsens tradition att samla olika delar av samhället medverkar Handelshögskolans rektor Lars Strannegård, teologen Petra Carlsson Redell, konstnärerna Sonia Hedstrand och Anders Widoff, författaren Anders Rydell och chefen för Stockholm konst, Eleonora Fors Szuba.

HEM FÖR VEM?

En annan aktuell fråga som tas upp under symposiet *Hem för vem?*, är vår tids hemlängtan och hemlöshet. Under symposiet diskuteras den oro som många känner inför situationen på bostadsmarknaden, men också vår existentiella längtan.

ARBETSFRED OCH SAMFÖRSTÅND

Symposiet *Arbetsfred och samförstånd* är ett tema som tar avstamp i 1920-talets arbetsfredskonferenser, möten där representanter för arbetsgivarorganisationer, fackliga företrädare, kyrkan och universitetet möttes för dialog kring konflikterna på arbetsmarknaden, en av den tidens mest brännande frågor. Dessa arbetsfredskonferenser skulle senare ligga till grund för Saltsjöbadsavtalet och det som vi idag känner som den svenska modellen. Under symposiet medverkar bland annat tidigare statsministern Stefan Löfven och idéhistorikern David Östlund som i sin forskning bland annat belyst relationen mellan just arbetsfredskonferenserna i Sigtuna och svenska modellen. Den svenska modellen som lagt grunden för hela den svenska arbetsmarknaden behöver verkligen diskuteras och uppgraderas, menar Helle Klein.

– Är det alls möjligt med samförstånd i vår polariserade tid? Vi behöver nog uppfinna svenska modellen 2.0.

JUBILEUMSÅR FÖR EKUMENISKA

MÖTET 1925

Symposiet *Fredens väg* lyfter frågan om hur vi kan stå upp för fred i tider av oro och konflikt. Även det en fråga som har en stark koppling till tidigare möten på Sigtunastiftelsen. 1925 bjöd ärkebiskop Nathan Söderblom in till det ekumeniska Stockholmsmötet med freden i centrum. Inför detta möte samlades delegater på Sigtunastiftelsen för att hålla förmöten och diskutera vilka frågor som borde lyftas på det stora mötet i Stockholm. Symposiet *Fredens väg* arrangeras i samverkan

med Sveriges kristna råd och Svenska kyrkans nätverk Framtiden bor hos oss.

– Jag tror att vi både kan lära oss och inspireras av vår historia. Vi har under hundra års tid varit en plats för dialog och öppenhet. En plats där vi möts i ögonhöjd och respekterar varandra trots att vi tycker och tänker olika, säger Helle Klein.

Vad vill du att de som deltar i vårens symposier ska få med sig härifrån?

– Vi lyfter aktuella frågor och tar dem på djupaste allvar, men det ska också vara festligt att mötas och umgås över måltiderna. Vi behöver återta det goda samtalet som ligger bortom de sociala mediernas logik. Jag hoppas att våra symposier kan bidra till det. Inge hopp och mod hos dem som deltar och att man får kraft och styrka att ta det med sig ut i sitt eget sammanhang. ●

VÅRENS SYMPOSIER

OM KONSTENS FRIHET DÅ OCH NU

FREDAG 21 FEBRUARI 15.00

– LÖRDAG 22 FEBRUARI 16.30

Föredrag och panelsamtal med Lars Strannegård, Sonia Hedstrand, Anders Widoff, Petra Carlson Redell, Anders Rydell, och Eleonora Fors Szuba. Samtalen leds av Helle Klein och Kerstin Dillmar. Avslutas med vernissage för Anders Widoffs utställning *Allt är frö*.

HEM FÖR VEM?

LÖRDAG 26 APRIL 9 – 16

Om vår tids hemlöshet och hemlängtan. Medverkande Bengt Kristensson Uggla, Elisabeth Gerle och Helle Klein.

ARBETSFRED OCH SAMFÖRSTÅND

LÖRDAG 10 MAJ 10 – 17

Samtal med Stefan Löfven, David Östlund, Elinor Torp, Per Schlingmann med flera.

FREDENS VÄG

FREDAG 6 JUNI 10.00

– SÖNDAG 8 JUNI 13.00

Jubileumsåret 2025 uppmärksammas genom föredrag, workshops, konst och pilgrimsvandring. Kvällsprogram med musik och kyrkospel. *Arrangeras i samverkan med SKR och Svenska kyrkans nätverk Framtiden bor hos oss.*

STEFAN LÖFVEN, SONIA HEDSTRAND, SARA GEHLIN OCH PETRA CARLSSON REDELL OM VÅRENS SYMPOSIER

FOTO: JOHANNA HANNO

STEFAN LÖFVEN

Tidigare statsminister – Medverkar i symposiet *Arbetsfred och samförstånd* Hur ser du på samförståndsandan idag?

– Vår tids polarisering hindrar oss från att uppnå det bästa möjliga och det är inte acceptabelt. De bästa och mest hållbara lösningarna på våra utmaningar och möjligheter ligger i att försöka förstå varandra bättre, dela kunskap, respektera varandra.

FOTO: MAGNUS ARONSON

SARA GEHLIN

Lektor vid Enskilda högskolan Stockholm – Medverkar i symposiet *Fredens väg*

Hur kan vi stå upp för fred i en tid av krig och oro och konflikt?

– Genom att envist fortsätta bygga tillit och söka förståelse för medmänniskan – och inte ge upp hoppet om att det går att skapa ett samhälle präglat av medkänsla.

SONIA HEDSTRAND

Konstnär, konstkritiker och konstredaktör för tidskriften *Parabol* – Medverkar i symposiet *Konstens frihet då och nu*

Hur ser du på konstnärens situation idag?

– Konstnärers uttrycksfrihet är hotad från flera håll. Sverige har en högerregering som vill att konsten ska bli en vinstdrivande upplevelseindustri och dekoration för de rika, vilket passar vissa kommersiella gallerister och det ökande antalet miljardärer utmärkt. Sedan har vi Sverigedemokraterna och deras populistiska anhängare som hatar samtidskonst och anser att vi konstnärer är en "kulturelit" som borde avskaffas, trots att de flesta av oss lever under existensminimum. Partierna till vänster i sin tur spelar också på populism när de fiskar väljare med villa, volvo och vovve, de verkar inte heller förstå att den konstnärliga friheten är en nödvändig del av yttrandefriheten och det demokratiska samtalet. Inom konstvärlden är tyvärr den konstnärliga friheten också hotad av vissa tjänstemän som kräver att offentliga konstverk ska vara "trygghetsskapande", "öka kommunens attraktivitet som turistmål" och andra instrumentaliserande uppgifter som inte är vårt ansvar. Ganska många curators och intendentur på konsthallar och museer utgör också ett hot mot den konstnärliga friheten då de av ängslighet och intellektuell oförmåga väljer konstnärer som är kända och/eller harmlösa, och därmed ägnar sig åt att sola sig i glansen av vissa "stjärnor", istället för att ge utrymme för den brokiga bredd som finns bland konstnärer.

FOTO: NADJA HALLSTRÖM

PETRA CARLSSON REDELL

Präst och professor i systematisk teologi, Enskilda Högskolan Stockholm – Medverkar i symposiet *Konstens frihet då och nu*

Hur får konsten vara i kyrkans

sammanhang, finns det någon gräns?

– Det som händer när konst kommer in i kyrkorummet är att en kreativ logik bryter in i en representationslogik. I kyrkan förväntar vi oss att ord, föremål och gester ska gå att översätta till kyrkans budskap. Men konsten verkar på andra sätt. Den utforskar föreställningar om världen utan att leverera ett entydigt budskap. Den bidrar därmed med en öppning för ett icke-vetande, för mysteriet. Därför bör konsten få vara konst även i kyrkan, det vill säga så fri och provocerande som församlingen mäktar med.

FOTO: SIGTUNASTIFTELSENS ARKIV

Viktiga förmöten i Sigtuna inför Stockholmsmötet 1925

Ärkebiskop Nathan Söderblom (främre raden i mitten) samlade kyrkoledare från hela världen under det ekumeniska Stockholmsmötet 1925.

TEXT | ANDERS EDSTRÖM

I år firas 100-årsjubileet för det stora ekumeniska mötet 1925. Det var ett möte som präglades av första världskrigets efterdyningar, där ärkebiskop Nathan Söderblom som stod värd för mötet, samlade kyrkoledare och teologer från hela världen som en omstart för fred och försoning. Några delegater höll förmöten på Sigtunastiftelsen för att diskutera de frågor som stod på agendan.

– Den då nya Sigtunastiftelsen passade som hand i handske in i Söderbloms vision av kyrkornas andliga enhet och praktiska samverkan, säger biskop emeritus Jonas Jonson som i år kommer ut med två böcker med anledning av jubileet.

DET VAR STORT PÅDRAG när delegater från 39 nationer samlades till det stora ekumeniska mötet i Stockholm för 100 år sedan. Det var extrainsatta tåg, invigning av kung Gustav V i rikssalen på Kungliga Slottet och stor internationell publicitet. Ärkebiskop Nathan Söderblom stod som värd och var en central gestalt under ”The Universal Christian Conference on Life and Work”, som den ekumeniska konferensen 1925 officiellt hette.

STORT JUBILEUMSFIRANDE

Jubileet kommer att firas stort. Sveriges kristna råd har tillsammans med Stiftelsen Sverige och kristen tro och Sensus studieförbund gett ut en stor jubileumsbok – *Detta är bara en begynnelse*. Jonas Jonson har kompletterat den med en liten bok *Ekumeniska pilgrimer* som beskriver mötets förhistoria, genomförande och ekumeniska betydelse. Arton initierade författare bidrar i *Detta är bara en begynnelse*, som Sven-Erik Brodd, Susanne Wigorts Yngvesson,

Anders Wejryd och Sofia Camnerin. Bokens författare samlades under arbetets gång vid några tillfällen på Sigtunastiftelsen.

Finns andra kopplingar mellan ekumeniska mötet 1925 och Sigtunastiftelsen, frågar sig den nyfikne?

Sigtunastiftelsens rektor Manfred Björkquist hade ingen officiell roll i förberedelsearbetet men var en av Svenska kyrkans 12 ordinarie delegater vid konferensen. Han var nära vän med Nathan Söderblom och i Sigtunastiftelsens arkiv finns 45 brev från Nathan Söderblom bevarade. Det är endast ett som rör det ekumeniska mötet. I ett brev daterat den 5 augusti 1925 uttrycker Söderblom en förhoppning om att sin ”Käre Vän” Björkquist medverkar i diskussionen under kongressen. ”Särskilt vore ett yttrande av Dig värdefullt Lördagen den 22 dennes, då frågan om ungdomen och den sexuella frågan komma upp.” Något sådant inlägg i debatten finns emellertid inga spår av, konstaterar Jonas Jonson.

Manfred Björkquist skrev däremot en utförlig artikel före mötet och en fyllig rapport efter mötet i *Vår lösen* 9/1925, en tidskrift med nära anknytning till stiftelsen. Där publicerades även för första gången mötets enda officiellt antagna dokument ”Allmänkyrkliga världskongressens budskap”, berättar Jonas Jonson.

BESKOW MEST TONGIVANDE

Jonson hävdar att den mest uppmärksammade svenske delegaten var Natanael Beskow, predikant, författare och rektor för Birka-gårdens folkhögskola.

– Både för att hans psalm *Ack saliga dag som i hoppet vi bidar* blev något av konferensens temapsalm och för hans många engagerade inlägg – inte minst hans reservation (som pacifist) mot budskapets vaga skrivning om krig och fred, säger Jonas Jonson.

Beskow, som grundat *Förbundet för kristet samhällsliv*, var också en av de centrala personerna i de arbetsfredsmöten som hölls på Sigtunastiftelsen under 1920- och 30-talen, vilka i förlängningen ledde till Saltsjöbadsavtalet. Vid flera av dessa möten deltog även Nathan Söderblom. I oktober 1924 talade Söderblom under rubriken: ”Kamp och samarbete” och i utkast till konferensens program noteras: ”Med särskild hänsyn till de frågor av ekonomisk och social art, som skola förekomma vid ekumeniska mötet i Stockholm 1925”.

TANKAR FRÅN SIGTUNAS ARBETSFREDKONFERENSER TOGS MED TILL STOCKHOLM

Att det finns en intim koppling mellan arbetsfredsmötena och konferensen 1925 understryker Jonas Jonson. Som förberedelse för konferensen utarbetade de svenska delegaterna en ”rapport om kyrkan, arbetslivet och industrialiseringen” byggd på de återkommande samtalen mellan akademiker, arbetare och arbetsgivare på Sigtunastiftelsen. Denna rapport som förordade arbetsfred och samförstånd mellan arbetsgivare och anställda, blev tillsammans med andra rap-

porter ett viktigt bidrag inför ekumeniska mötet.

En annan av de svenska delegater som Jonas Jonson lyfter fram är Einar Billing, biskop i Västerås. Han föreslog under ekumeniska mötet att ett institut för socialtisk forskning skulle inrättas, vilket skedde i Genève 1929. Billing var en av de aktiva vid Sigtunastiftelsens grundande och dess ordförande under flera år.

MOTODA FRÅN JAPAN PREDIKADE I SIGTUNA

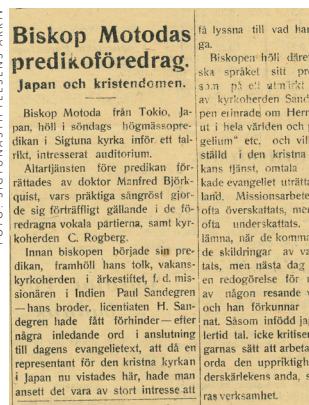
Veckan innan det stora mötet 1925 samlades ett antal förberedande kommissioner på olika slott och herresäten kring Stockholm och Uppsala. Två kommittéer samlades på Sigtunastiftelsen. En behandlade utbildningsfrågor. Den andra kommittén behandlade undervisningens uppfostrande betydelse för samhällslivet, vilket låter som ett ämne nära stiftelsens utbildnings- och bildningstanke i kombination med samhällsintresse. I den kommittén ingick den anglikanske biskopen Motoda från Japan, som då även predikade i söndagens gudstjänst i Mariakyrkan i Sigtuna.

Det måste ha varit ett exotiskt inslag i stadens gudstjänstliv och gudstjänsten drog stora skaror. ”Predikoföredraget” hölls på engelska och tolkades till svenska. Medverkade i gudstjänstens altartjänst gjorde även Manfred Björkquist, ”vars präktiga sångrost gjorde sig förträffligt gällande i de föredragna vokala partierna”, enligt Sigtuna Nya Tidning den 21 augusti 1925.

Vad hade då det ekumeniska mötet för betydelse?

– Det viktigaste var utan tvekan att det ägde rum – det första ekumeniska mötet av kyrkoledare och teologer efter första världskriget som innebar både försoning och omstart. Ur Stockholmsmötet föddes den moderna ekumeniska rörelsen. I förlängningen innebar det en reformation för världens kyrkor, från isolering och världsfrånvärdhet till samhällsengagemang och samverkan, säger Jonas Jonson, och tillägger:

– Om man läser Stockholmsmötet med Ungkyrkorörelsens glasögon ser man många samband. Den då nya Sigtunastiftelsen passade som hand i handske in i Söderbloms vision av kyrkornas andliga enhet och praktiska samverkan. ●

Ruth och Manfred Björkquist.

RUTH

gjorde Sigtunastiftelsen till ett hem

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM

När Sigtunastiftelsen öppnade 1917 välkomnades de första gästerna i stora stentrappan av 23-åriga Ruth Björkquist. Som rektor Manfreds hustru var hon den självklara värdinnan vid alla tillställningar och konferenser, men också den som såg till att Sigtunastiftelsen kändes som ett hem.

OM MANFRED BJÖRKQUIST har det skrivits både antologier och avhandlingar. Hans hustru Ruth är inte lika välkänd och omskriven trots att hennes betydelse för Sigtunastiftelsen var ovärderlig. I hennes tummade anteckningsböcker, som hon själv kallade *Dagens Mödas Bok*, kan vi skönja vardagslivet genom Ruths noteringar. Långa listor på specerier som ska köpas in, kemtvätt som ska lämnas och hämtas, menyer till kommande högtider, listor på vem som ska bjudas in och hur de bör placeras kring bordet. Allt prydligt nedtecknat och struket efter utträttat ärende. Man behöver inte bläddra många sidor för att förstå hennes närmast heroiska insats. I 25 års tid var hon den viktiga kuggen i maskineriet som såg till att den dagliga verksamheten fungerade.

FÖRLOVADE SIG VID SJUKBÄDDEN

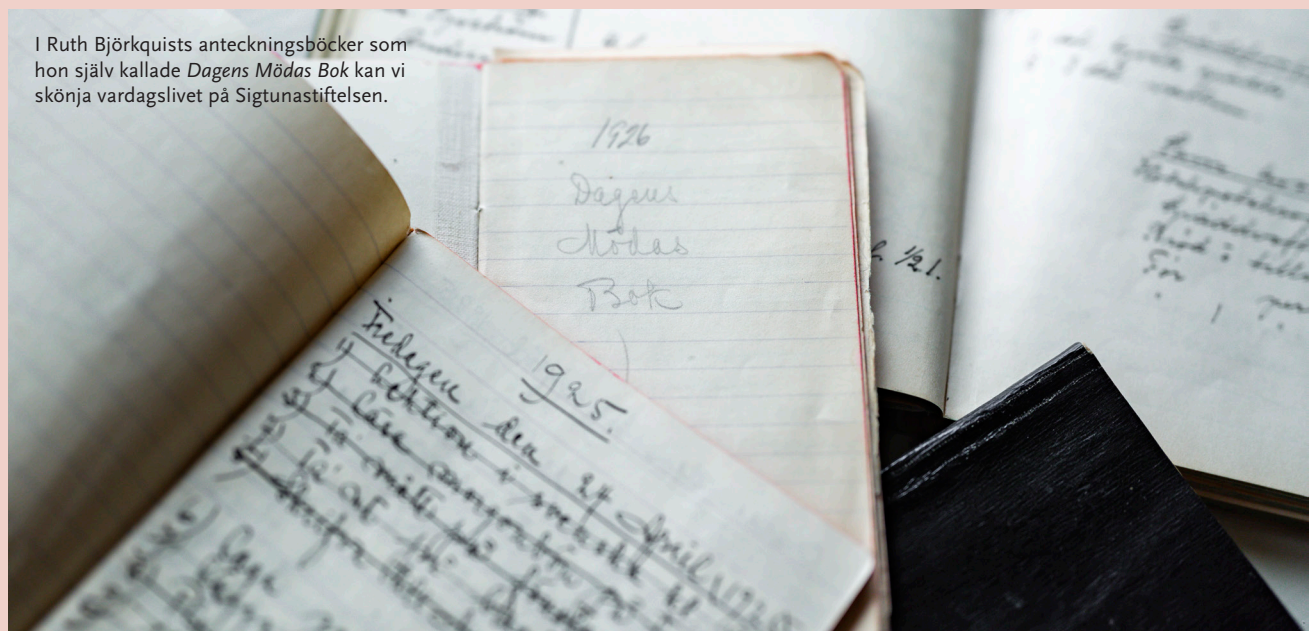
Ruth och Manfred möttes första gången 1910 på Lundsbergs skola i Värmland. Hon var då bara 16 år gammal och hade fått följa med sin far, professor Rudolf Kjellén, till unglyrkorörelsens sommarmöte där han skulle hålla föredrag. Den 10 år äldre Manfred gjorde ett starkt intryck på Ruth och sommaren därpå möttes de igen. Denna gång under unglyrkorörelsens sommarmöte på Hampnäs i Ångermanland där Manfred just har startat en folkhögskola. Här skulle historien om Ruth och Manfred kunnat sluta innan den ens har börjat. För när de precis har börjat att planera en framtid tillsammans insjuknar Manfred i tuberkulos och läggs in på sjukhuset i Örnsköldsvik. I ett telegram till Ruth 1912 skriver hans mor "Manfred svårt sjuk. Intet hopp". Men redan dagen därpå kommer ett telegram med

gladare besked från Manfreds far; "det finns hopp". Ruth bestämmer sig för att resa till Örnsköldsvik och tre dagar senare eklateras deras förlovning vid sjukbädden.

Två år passerar och 1915 gifter de sig i Masthuggskyrkan i Göteborg. Då är planerna på Sigtunastiftelsen redan i full gång. 1917 välkomnas de första gästerna och Sigtunastiftelsen med sitt gästhem, sin folkhögskola och sina otaliga kurser och konferenser blir den plats som upptar Ruths och Manfreds liv de kommande 25 åren. Utöver att vara den driftiga organisatören hade Ruth en omtalad konstnärlig och musikalisk begåvning. Folkhögskolans emblem Sigtunarosen bär Ruths signatur och hon spelade ofta piano under högtider. Därutöver undervisade hon folkhögskolans elever i välskrivning.

FRÅN REKTORSFRU TILL BISKOPINNA

1942 utnämns Manfred till Stockholms första biskop och de båda lämnar då Sigtunastiftelsen. Ruth nu med titeln biskopinna. Det sägs att hon inte lämnade Sigtuna med någon större glädje och säkert var det också en del av orsaken till att de valde att flytta tillbaka igen efter Manfreds pensionering. Ruth hade på Sigtunastiftelsen skapat ett hem både för sig själv och alla de gäster som kom. Genom sin omtanke och personlighet hade hon skapat en plats där både "främlingen och särlingen" kände sig välkommen och accepterad, som det står i ett minnesord. Att Sigtunastiftelsen verkligen var deras gemensamma verk understryker också Manfred själv i inledningen till boken *Vakthållning*, som gavs ut på hans 60-årsdag. I en dedikation till sin kära hustru skriver han "Från 60-åringen till 50-åringen med tack för 30-årigt tankeutbyte". ●

I Ruth Björkquists anteckningsböcker som hon själv kallade *Dagens Mödas Bok* kan vi skönja vardagslivet på Sigtunastiftelsen.

FOTO: MAGNUS ARONSON

RUTHS VÅRMENY

RECEPT | MORGAN FREDRIKSSON

*En av Ruth Björkquists många uppgifter var att planera middagar för bjudningar och högtider. Utifrån Ruths anteckningar i **Dagens Mödas Bok** har Sigtunastiftelsens kök tagit fram en meny som passar bra under någon av vårens alla högtidsdagar.*

SPARRISSOPPA | 4 personer

1 knippe grön sparris ca 300g
1 nypa bikarbonat
2 schalottenlök
50 g smör
2 dl torrt vitt vin
2 dl grönsaksbuljong
6 dl gräddmjölk 50/50 grädde mjölk
Salt & peppar

Finhacka schalottenlök och fräs den mjuk i smör. Strimla ner sparrisen i småbitar och fräs tillsammans med löken tills de börjar bli mjuka. Ha i en nypa bikarbonat (Gör att sparrisen håller sig lite grönare) och vitt vin. Reducera ner till hälften och slå sedan på buljong och gräddmjölk. Låt koka tills sparrisen känns ordentligt mjuk. Mixa soppan och smaka av med salt och peppar. Sila genom finmaskig sil så alla sparristrädar försvinner. Red soppan med maizena om den känns tunn.

*

LÄTTGRAVAD BAKAD RÖDING MED SANDEFJORDSÅS PRESSAD POTATIS OCH ÅNGAD GRÖNKÅL | 4 personer

4 rödingfiléer
1 dl salt
1 dl socker
1 tsk grovmalen vitpeppar
2 klyftor vitlök
Olja att steka i
600 g grönkål
Mjölig potatis
300 g spenat
2 dl grädde
2 dl crème fraiche
200 g smör

Torka filéerna och lägg i en form. Blanda samman saltsocker och vitpeppar. Strö över på båda sidorna av fiskfiléerna. Låt stå i rumstemperatur i ca 1,5 timme. Torka filéerna och stek dem på skinnsidan så det blir gyllenbruna. Lägg i ugnform och baka på 60 grader på varmluft tills den är 45 grader i innertemp. Koka potatisen i väl saltat vatten tills de börjar falla isär, pressa sedan ner i den form den ska serveras.

*

SANDEFJORDSÅS

Smält smör, crème fraiche och grädde på låg värme. Får inte koka. När allt smält samman tillsätt spenat och mixa till en slät grön sås.

ÅNGAD GRÖNKÅL

Skiva vitlöken så tunt som möjligt och fräs mjuk i olja, tillsatt grönkål och rör runt. Håll i 3 msk vatten och lägg på ett lock så kålen blir ångad.

*

NOUGATBRÛLÉE MED PÄRONMARMELAD, ROSTADE HASSELNÖTTER OCH FÄRSKOSTGLASYR | 4 personer

100 g guld nougat
6 äggula
3 dl grädde
3 dl mjölk
1,5 dl socker
Råsocker att bränna av med

Värm grädde och mjölk, dra av från värmen och smält nougaten i gräddmjölken. Rör samman äggulor och socker (vispa inte) och blanda ner i nougatgrädden. Håll sedan upp i önskad form och baka i 90 grader varm ugn i ca 45–50 minuter. Kyl ner och låt stå över natten i kylskåp. Strö på råsocker och bränn av med gasbrännare tills det blir en knäckig yta och garnera med övriga komponenter.

*

PÄRONMARMELAD

2 päron av mjuk sort typ Conference
1 vaniljstång
Skal från ½ citron
½ dl socker
2 dl vatten
Agar agar

Skala päronen och skär ner i bitar, dela vaniljstången på mitten. Sjud päron och socker på låg värme tills de blir helt mjuka. Lyft upp vaniljstången. Tillsätt citronskal och agar agar enligt anvisningar på paketet. Ge ett uppkok och håll sedan upp i plastad form och låt stelna i kyl (ca 2 timmar) Lyft upp och skär i små kuber och garnera desserten.

*

ROSTADE HASSELNÖTTER

150 g hasselnötter

Vänd hasselnötterna i olja och rosta på 150 grader i 25 minuter. Låt svalna och garnera sedan desserten med nötterna.

*

FÄRSKOSTGLASYR

60 smör (rumsvarmt)
5 dl florsocker
1 tsk vaniljsocker
1 msk citronsaft
100 g färskost

Vispa smör, socker, vaniljsocker och citron krämigt. Vispa sedan ner färskosten. Lägg upp i spritspåse och garnera desserten med krämen.

FOTO: ALEXANDER BEVERIDGE

Utsnitt av minnen

TEXT | KERSTIN DILLMAR

Kan vi med vårt gemensamma minne återskapa det som inte längre finns kvar? Den frågan ställde sig konstnären **Mikaela Steby Stenfalk** när hon såg takspiran på Notre-Dame falla. I vår visas hennes utställning *Utsnitt* på Sigtunastiftelsen.

VI MÖTS I EN DIGITAL RUTA och jag befinner mig på samma gång i mitt arbetsrum på Sigtunastiftelsen och i Mikaela Steby Stenfalks ateljé. Vi talar om det kollektiva minnet, branden i Notre-Dame, hur konst kan få växter att leva och hur hennes morfar var med och räddade templen i Abu Simbel.

Strax före klockan åtta på kvällen den 15 april 2019 faller takspiran på Notre-Dame rakt ner i eldhavet. Människor över hela världen ser det hända. När spiran en gång byggdes så var den ett tekniskt vågat byggprojekt som invigdes 1859.

Tio år tidigare, 1849, lyckas Aimé Laussedat, medlem av franska vetenskapsakademien, skapa en modell av Hôtel des Invalides i Paris genom sin nya uppfinning fotogrammetri, konsten att göra mätningar av tredimensionella positioner hos objekt utifrån två eller flera fotografiska eller digitala bilder.

Mikaela Steby Stenfalk såg också spiran falla. Hon har länge varit fascinerad av hur den fysiska och den digitala världen påverkar varandra i en slags parallell verklighet. Hon är utbildad arkitekt och har också en bakgrund i visuell kommunikation och har arbetat som intendent på ArkDes. I samband med olika utställningar började hon intressera sig för besökarnas blick – vad det är vi egentligen ser av de utställningar vi besöker och vad det är vi själva fotograferar och delar vidare.

Mikaela Steby Stenfalk bestämde sig för att börja samla in foton som lagts upp i sociala medier under brandkvällen. Det blev till sist 38 000 bilder som hon gått igenom, läst bildtexterna till och som sedan genom digital fotogrammetri använts till att skapa en tredimensionell utskrift av spiran.

– Genom att arbeta med bilderna som läggs samman så har jag skapat en mindre kopia av spiran, som ett kollektivt minne, säger Mikaela Steby Stenfalk och fortsätter

– Man kan beskriva det som en digital estetik där resultatet av scanningen också bär berättelser av specifika situationer, känslor och upplevelser.

Det som varit i fokus på bilderna blir alltid tydligast återgivet i den tredimensionella versionen och det som är i utkanten framträder lite mera suddigt. Mikaela Steby Stenfalk menar att det liknar vårt minne – somligt minns vi helt tydligt medan annat är mera diffust.

Nu arbetar Mikaela Steby Stenfalk i ett samarbete med Göteborgs botaniska trädgård kring rödlistade växter. Det pågår ett omfattande projekt att föröka och återplantera för att hålla dessa arter vid liv. Mikaela har scannat en av växterna och gjort den tio gånger större. Hon håller upp den så att jag kan se. Den ser ut som ett fossil eller ett blommande skelett – vit, vacker och med blad som ser ut att vara på väg att rinna neråt.

Ett annat projekt kommer i bokform. Mikaela Steby Stenfalk besökte för något år sedan de tempel i Abu Simbel som hennes morfar, Birger Steby, arbetade med för att rädda undan vattenmas-

Mikaela i Abu Simbel.

FOTO: PRIVAT

Den 12 april till 23 maj kommer Mikaela Steby Stenfalk att ha en utställning på Sigtunastiftelsen med titeln *Utsnitt*.

FOTO: JEAN-BAPTISTE BERANGER

sorna i följden av bygget av Assuandammen i Egypten. Mellan 1963 och 1968 fanns en stor arbetsstyrka med ett internationellt team av ingenjörer och forskare på plats för att gräva bort överdelen av den stora klippan och de båda templen sågades i bitar för att kunna flyttas till en högre belägen plats.

– Jag växte upp med berättelserna kring morfars arbete och när jag själv kom dit så blev det tydligt för mig att platsen fanns på riktigt och jag ville fokusera på vad jag såg i förhållande till det minne som kan växa fram genom generationer. Förutom boken så kommer också projektet att landa i en skulptural gestaltning.

Det är intressant och spännande hur flödet av bilder kan ta konkret form. Kanske är det också en central fråga för vår tid när historiska föremål, konst och arkitektur förstörs och demoleras av krig och invasioner. Hur kan vi tillsammans bevara det som inte längre finns kvar? Och kan vi med vårt gemensamma minne återskapa målningar, statyer och sönderbombade byggnader? ●

ANDERS WIDOFF – ALLT ÄR FRÖ
22 FEBRUARI – 4 APRIL
VERNISSAGE 22 FEBRUARI KL. 14–16

Med en prövande hållning arbetar Anders Widoff i ett växelbruk mellan måleri och skulptur, ofta i dialog med rummet eller platsen. Titeln *Allt är frö* är ett fragment av 1700-talspoeten och filosofen Novalis. Hos Novalis hänger allt i universum samman, tanke och känsla, vetenskap och mysterium, det minsta med det största, likt en gnistrande men oöppbar väv. Ordet frö antyder något som ännu inte blivit till. Något litet och oansenligt, som i det fördolda bär på en möjlighet, ett löfte och en framtid. Anders Widoff bor och verkar i Stockholm. Han har ställt ut såväl nationellt som internationellt sedan sent 70-tal. I Sverige har han haft soloutställningar på bland annat Moderna Museet och Liljevalchs Konsthall.

MIKAELA STEBY STENFALK – UTSNITT
12 APRIL – 23 MAJ
VERNISSAGE DEN 12 APRIL KL. 14–16

Med inspiration från de utsnitt som återfinns i Sigtunastiftelsens miljöer visar Mikaela Steby Stenfalk ett urval av tidigare och nya arbeten. Hennes bakgrund inom arkitektur, visuell kommunikation och kuratering har satt tydliga spår i hennes bildkonstnärliga praktik, där den mänskliga blicken är central. Genom att kombinera traditionella och digitala verktyg får hon syn på tidigare svåråtkomliga berättelser och belyser dem med sina verk. Mikaela Steby Stenfalk är utbildad vid Arkitekturskolan, KTH och Design Academy Eindhoven, Nederländerna, där hon studerat en kandidat i Visuell kommunikation. Hennes verk har tidigare visats både internationellt och nationellt på bland annat Franska Institutet, Konstakademien i Stockholm samt under Venedigs konstbiennial.

FOTO: ALEXANDER BEVERIDGE

BENEDETTA CRIPPA
– PARADISE IMAGINED
6 JUNI – 19 SEP
VERNISSAGE DEN 6 JUNI KL. 17–20

I *Paradise imagined* bjuds vi in till en blomstrande värld av ornament, färg och form. Benedetta Crippa rör sig i gränslandet mellan bildkonst och grafisk formgivning. Det karaktäristiska, färgstarka uttrycket växer fram ur konstnären visuella arv från hemlandet Italien och knyter samman de olika verken; från gouachemålningar och laserskurna träskulpturer till textil och 3D-prints. Det urval av verk som visas på Sigtunastiftelsen är frukten av ett lekfullt utforskande av paradiset eller himmelriket – den plats som vi människor längtar till och samtidigt uppmanas att allt mer förverkliga här och nu. Benedetta Crippa är formgivare och konstnär utbildad vid Konstfack. Hennes konstnärliga arbeten har ställts ut bland annat på Moderna Museet/ Arkdes, Fikra Graphic Design Biennial (Sharjah) och Dunkers Kulturhus.

MUSIKHELG I SIGTUNA 16 – 18 MAJ

Kom till Sigtuna och upplev helgens fantastiska musikprogram i Mariakyrkan. **Fri entré till alla konserter.** Sigtunastiftelsen erbjuder weekendpaketet med boende och måltider: www.sigtunastiftelsen.se

FREDAG 16 MAJ

18.00 KLOCKSPELET KLINGAR OCH STADEN LYSSNAR STILLA
 Konsert på församlingens nyligen återuppbyggda klockspel med alltifrån nyskriven musik skriven för klockspel till moderna hits. Konserten ges utomhus. Klockspel, Mats van der Geer.

20.00 O FORTUNA

Musik ur det välkända verket *Carmina Burana* av Carl Orff framförs i version för kör, solister, två pianon och slagverk. Medverkande: Kammarkören *Nota Bene*, sångare ur *Vitösolisterna*, solister och musiker, dirigent Casper Wikström.

LÖRDAG 17 MAJ

11.00 ORGELKONSERT – MAY THE FORCE BE WITH YOU
 Orgelkonsert för alla åldrar med music från filmens värld. Musik från bl.a Star Wars, Harry Potter och filmer av Astrid Lindgren. Sebastian Johansson, orgel.

LÖRDAG 17 MAJ (forts)

16.00 KONSERT – JA VI ELSKER DETTA LANDET
 Vi uppmärksammar Norges nationaldag med musik av Edvard Grieg. Anders Börjesson, piano, Sebastian Johansson, orgel.

SÖNDAG 18 MAJ

11.00 MUSIKHÖGMÄSSA I MARIAKYRKAN
 Den ordinarie liturgiska musiken *Messe cum Jubilo* av Maurice Duruflé framförs av Mariakyrkans nybildade gregorianska *Schola Cantores Mariae*. Johannes Skoog, orgel, Sebastian Johansson, dirigent.

16.00 SACRED CONCERTS AV DUKE ELLINGTON

Musikhelgen i avslutas med en sprakande körkonsert där *Sacred Concerts* av Duke Ellington framförs. *Mariakyrkans Motettkör*, Helena Ek, sopran, Håkan Lewin, saxofon, Johannes Landgren, orgel, Bengt Starck, trummor, Sebastian Johansson, dirigent.

Kan du säga **schibbolet**? TEXT | KERSTIN DILLMAR

JULIA ROMANOWSKA ÄR EN mångbegåvad slagverkare, författare och forskare som bland annat spelat i Kungliga filharmoniska orkestern, Sveriges radios symfoniorkester samt medverkat som musiker på Stockholms stadsteater och Dramatiska teatern. Hon har även arbetat som management- och organisationskonsult, programmerare och ledarskapsutvecklare.

2014 disputerade Julia Romanowska vid Karolinska Institutet med avhandlingen "Improving Leadership Through the Power of Words and Music" där hon utvecklar en experimentell metod för ledarskapsutveckling – schibboletkonceptet – som bygger på deltagarnas interaktion med konstnärlig scenisk form.

Schibboletkonceptet handlar om att genom estetiska uttryck som mötet med musik, textuppläsningar, gemensam och enskild reflektion öppna möjligheten att fördjupa en etisk grundhållning som i sin tur leder till ett fördjupat ansvarstagande.

Romanowska har forskat kring psykologiska och hälsorelaterade effekter på ledare och deras medarbetare och schibboletkonceptet blev ett samarbete mellan Stressforskningsinstitutet, Försvårshögskolan, Akershus University College samt Flygvapnets Luftstridsskola.

Ett femtiotal chefer var med i studien tillsammans med en lika stor kontrollgrupp som deltog i en mera konventionell ledarskapsutbildning. Båda utbildningarna hade samma övergripande mål och innehöll 12 samlingar över ett års tid. Deltagarnas psykiska hälsa och förmåga till stresshantering bedömdes via själv-

skattningstest och man undersökte också utsöndring av stresshormoner genom fysiska tester.

Resultatet visade att de som deltagit i Schibboletkonceptet efteråt visade signifikant lägre stressnivåer samt lägre symptombelastning – vilket också gällde deras medarbetare. Motsvarande mätningar gjorda på kontrollgruppen visade på en motsatt utveckling.

Nu under våren 2025 kommer Julia Romanowska och Maria Essunger, lektor i systematisk teologi vid Uppsala universitet, att leda en ny omgång av detta Schibboletkoncept på Sigtunastiftelsen.

Och vad betyder då schibbolet? I Bibeln återges det i Domarbokens 12 kapitel som att uttalet av just schibbolet – som kan betyda ax eller ström – var ett sätt att pröva var en person hade sitt ursprung och om det därmed handlade om en vän eller en fiende. Kanske gäller det också ledarskap – att det inte bara handlar om vad man säger – utan också hur. ●

Under våren håller Julia Romanowska kurser i ledarskap utifrån Schibboletkonceptet på Sigtunastiftelsen.

Hälsa på hemma hos **GUNNAR EKELÖF!**

TEXT | ANDERS CLAESSION

PÅ SIGTUNASTIFTELSEN finns Ekelöfrummet, ett rum där författaren Gunnar Ekelöfs hemmiljö på Stora Malmgatan i Sigtuna återskapats med böcker och inventarier intakt.

Ekelöfrummet skapades 1997, då hans hustru Ingrid flyttade från huset och Gunnar Ekelöfsällskapet gavs i uppdrag att hitta en lösning för kvarlätenskapen.

I rummet finns det unika Hemarkivet som hans hustru Ingrid iordningställde, där man kan följa tillkomsten av Ekelöfs verk. Arkivet upprättades av Ingrid efter Gunnars bortgång och innehåller jämte avskrifter på

det originalmaterial som överlämnades till Uppsala universitetsbibliotek, en mångårig korrespondens med anknytning till författaren, tidningsklipp, tidskrifter, sekundärlitteratur, diktöversättningar samt Ingrids redigeringsarbete. I rummet finns också Gunnar Ekelöfs privata arbetsbibliotek med cirka 400 band.

EKELÖFRUMMET är öppet för allmänheten en lördag varje månad mellan 13.00 och 15.00. Övrig tid efter bokning hos Astrid Linder och Bo Alström 070-432 68 54 eller Anders Claesson 08-592 589 07. Under våren visas Ekelöfrummet den 1 februari, 1 mars, 5 april, 3 maj, och 24 maj.

Ekelöfrummet.

A woman with long, straight brown hair and bangs is standing in a room, looking down at a smartphone she is holding in both hands. She is wearing a dark blue, long-sleeved top. The room features a large, arched window with a white frame, through which bright light and some greenery are visible. To the right, there is a wooden bookshelf with some books. In the foreground, a wooden chair with a light-colored, patterned cushion is partially visible. The overall lighting is soft and natural, coming from the window.

”Jag vill ge unga hopp inför framtiden”

TEXT | SOFIA AF GEIJERSTAM-
FOTO | MAGNUS ARONSON

ELISABET MATTIZON ARMGARD har lett interkulturella möten på Sigtunastiftelsen i nästan 15 års tid. Under dessa år har mer än 200 unga vuxna från judiska, muslimska och kristna organisationer mött henne i stiftelsens Refugium, en skyddad plats där man får möjlighet att lära känna varandra. Mötas som människor oavsett kultur, religion och livssyn.

ELISABET VÄNTAR I biblioteket i Refugiet på Sigtunastiftelsen, den 30-tals villa som en gång var bostad åt Sigtunastiftelsens direktorer Manfred Björkquist och Olov Hartman. Hennes mobil surrar oavbrutet. Meddelanden från deltagare som snart ska anlända till Sigtunastiftelsen för att ta del av *Interkulturell Mötesplats*. Någon har missat bussen, en annan har svårt för att hitta från Sigtuna busstation upp till Sigtunastiftelsen. Elisabet, som genomfört närmare 40 Interkulturella mötesplatser vet att det är två intensiva, men också väldigt inspirerande dygn som väntar. 16 unga vuxna i åldern 18 – 30 år ska möta varandra för första gången och hon ska finnas där som en trygghet, en ”extramamma” de kan vända sig till vad det än gäller.

OLIKTÄNKANDE I DIALOG

Bakgrunden till *Interkulturell Mötesplats* går tillbaka till 2010. På Sigtunastiftelsen hade man bedrivit konfirmationsläger under många år och känslan var att den verksamheten redan gjordes så bra av så många andra. Sigtunastiftelsen skulle som platsen för dialog mellan olikvärdiga kunna bidra med något annat. Idén om att skapa helger för unga med förankring i olika religiösa organisationer väcktes. Vad de skulle innehålla fanns det ingen klar uppfattning om. Inte mer än att de i förlängningen skulle hjälpa oss att leva bättre tillsammans. Att man i det lilla skulle kunna bidra till något större, som Elisabet själv uttrycker det.

– Vad önskar Ni? Vad behöver Ni för att vi ska kunna leva bättre tillsammans? Det var de frågor vi utgick ifrån när vi tog kontakt med olika religiösa och kulturellt förankrade organisationer i Sverige. Det som blev tydligt var att det som behövdes inte var ett forum där man jämförde sin egen religion med den andres och diskuterade gudsbilder eller religiösa och kulturella praktiker. Det som efterfrågades

var ett sammanhang där man under trygga former fick lära känna varandra som människor, förklarar Elisabet.

Med denna utgångspunkt fick Sigtunastiftelsen i uppdrag att arrangera helger för unga vuxna där man skulle skapa bästa möjliga förutsättningar för att lära känna både sig själv och varandra. Elisabet understryker att upplägget är väl genomtänkt och hela tiden utformat i dialog med de organisationer man samverkar med.

REPRESENTERAR BARA SIG SJÄLV

Deltagarna har alltid sin hemvist i en organisation, men på mötesplatsen är de i officiell mening inte representanter för någon annan än sig själv. Detta är viktigt för att skapa en öppen mötesplats utan de begränsningar som det ibland kan innebära att behöva förklara eller försvara det sammanhang man representerar, menar Elisabet.

Under själva helgerna tar man hjälp av processledare från Sensus studieförbund som håller i pass kring olika teman. Det kan handla om identitet, självkänedom, interkulturell kompetens, inkludering, exkludering och värdekonflikter.

– Det handlar mycket om att få syn på sig själv genom att spegla sig i andra. Att bli sedd och hörd men också respektera det som är annorlunda och kanske inse hur mycket man faktiskt också har gemensamt. Bara det att man har en tro och att det är en viktig del av det vardagliga livet.

Så det pratas inte om religion över huvud taget?

– Vi tar inte upp det specifikt under passen. Däremot pratar säkert många av deltagarna om religion på nätterna, i pauserna och i mellanrummen. Det är ofta där som de viktigaste samtalen uppstår.

Den praktiska inramningen under helgerna spelar också en viktig roll i själva processen. Vill man att deltagarna ska stärka sin interkulturella kompetens så måste platsen i sig också signalera en egen

---

”Jag har fått så många fina minnen som jag kommer att bära med mig för resten av livet, så många insikter jag fått och nya perspektiv som jag fått.”

”Jag har sett att människor med olika bakgrunder och trosuppfattningar faktiskt kan leva och jobba tillsammans! Det är inte omöjligt! Allt handlar om val och vilja! Under dessa dagar har jag tänkt på hur jag kan fortsätta att jobba med dessa frågor och hur jag kan förverkliga dem i min vardag.”

CITAT FRÅN DELTAGARE ►

Deltagarna ska känna att de tas på allvar att de verkligen är viktiga, det ska inte kännas som ett enklare läger, säger Elisabet Mattizon Armgard.

”Denna helg har för mig varit extremt berikande, då jag lärt mig mycket om andra, men framför allt för att jag genom att ha lärt känna andra även lärt känna mig själv. Jag har lärt mig att ha ett mer öppet sinne och innebörden av acceptans.”

CITAT FRÅN DELTAGARE

interkulturell kompetens ner i minsta detalj, menar Elisabet. Det handlar bland annat om att se till att programmet läggs upp så att det finns både tid och plats för bön. Alla måltider är också anpassade till att skapa gemenskap. De serveras i en egen del av hotellets matsal, en inramning som i sig känns ganska högtidlig. Och det är precis det som är meningen. Deltagarna ska känna att de tas på allvar. Att de verkligen är viktiga. Det ska inte kännas som ett enklare läger, förklarar Elisabet.

– Köket här på Sigtunastiftelsen blir nog lite trötta på mig ibland när jag kommer med alla mina önskemål. Men det är jätteviktigt att alla känner sig respekterade och inkluderade också under måltiderna. Vi serverar aldrig alkohol och vi väljer att ta bort både kött och skaldjur från menyn. Ganska enkla anpassningar egentligen, men det gör att vi kan umgås på samma villkor.

STORT NÄTVERK SOM HÅLLER KONTAKT
Efter alla år har Elisabet byggt upp ett

stort nätverk som hon lägger sig vinn om att hålla kontakt med. Hon ser hur tidigare deltagare fortsätter att vara engagerade på olika sätt ute i samhället, som journalister, läkare, lärare och jurister. Hon ser också hur man sinsemellan fortsätter att hålla kontakten med varandra.

– Det är klart att det känns hoppfullt. Samtidigt är det så att det arbete vi bedriver har sina utmaningar. Dels för att

---

”Och det viktigaste är att jag fick nya vänner ... Vi kom inte hit som muslimer, kristna, judar. Vi kom hit som individer. Människor!”

CITAT FRÅN DELTAGARE

”Vi är så lika i våra olikheter. Det får vi mötas i.”

CITAT FRÅN DELTAGARE

---

dagens engagerade unga har det ganska pressat. Många både jobbar och studerar samtidigt och har svårt att få tiden att räcka till. Det är också ett tuffare klimat idag där många troende känner sig alltmer utsatta, förklarar Elisabet.

Det spända världsläget, inte minst när det gäller konflikten i Mellanöstern, påverkar självklart också det här sammanhanget menar Elisabet.

– Just därför är det här arbetet så viktigt just nu. Jag vill ge oss alla hopp inför framtiden och här finns en möjlighet att dela både glädje och sorg tillsammans. En plats där vi kan hämta kraft och ha ärliga

och djupa samtal, men också ha väldigt roligt tillsammans.

Känner Du hopp inför framtiden?

– Ja. Det räcker med att jag läser deltagarnas upplevelser efter en helg så känner jag hopp. De är så otroligt modiga, kloka, starka och engagerade. Det här är ett viktigt fredsarbete i det lilla. Och vi måste våga mötas. Även när vi tror att det inte går. ●

”Tack för välkommandet och att få känna sig bortskämd och betydelsefull. Och för låga trösklar och högt i tak.”

CITAT FRÅN DELTAGARE

OM INTERKULTURELL MÖTESPLATS FÖR UNGA

Projektet *Interkulturell Mötesplats* arrangeras av Sigtunastiftelsen i samverkan med Sensus.

De som bjuds in att delta har sin hemvist i religiöst och kulturellt förankrade organisationer i Sverige. Deltagandet är gratis. Syftet är att den enskilde deltagaren ska känna sig styrkt i sin identitet, få ökad självkänedom och få verktyg för ett fortsatt hållbart engagemang. Förhoppningen är att deltagarna ska få tillgång till värdefulla relationer i nya nätverk och får lära känna unga från andra religiösa och kulturella traditioner.

Interkulturell Mötesplats genomförs under två helger varje höst och vår. Som deltagare finns möjligheten att vara med vid ett eller två tillfällen.

För mer information kontakta:
elisabet.mattizon-armgard@sigtunastiftelsen.se

EXISTENTIELL FILMFESTIVAL

DALARNA

10 - 11 april 2025

Högskolan Dalarnas Mediehus
www.existentiellfilmfestival.se

Arrangeras av Bilda, Film i Dalarna, Högskolan Dalarna och Sigtunastiftelsen.

Människan verkar ha tappats bort

När fem byggjobbare rasade mot sin död i Sundbyberg var det ingen slump att fyra av dem hade annan nationalitet än svensk i sina pass. Ukraina. Afghanistan. Dagistan i Ryssland. Hissolyckan i december 2023 fick för en kort stund upp villkoren i arbetslivet på agendan. 63 människor dog i arbetsplatsolyckor det året.

Arbetslivet har idag organiserats om med långa kedjor av entreprenörer och underentreprenörer som ersatt den direktanställda personalen. Det är splittrat, stressigt och snurrigt, vittnar byggjobbarna själva om. Ingen har översikten längre. Ingen tar ansvar för människorna som faktiskt utför jobben. Och vår enda tillsynsmyndighet är tandlös, eller chanslös, beroende på vem du frågar.

Jag får veta att här på Sigtunastiftelsen gick samtalen heta för hundra år sedan, dialoger som så småningom mynnade ut i Saltsjöbadsavtalet och den svenska modellen.

Den svenska modellen.

Så fint, i teorin. Politiken backar undan och låter parterna på arbetsmarknaden bestämma spelreglerna - facket och arbetsgivarna.

Men i dag, i praktiken, när en rad branscher släppt in aktörer som inte har för avsikt att följa spelreglerna? Går du med i facket är du en tjallare. Larmar du om brister i arbetsmiljön åker du ut. Påpekar du säkerhetsbrister får du lämna landet. Vittnesrapporter från människor som bygger och städar Sverige. Jag har i flera år lyssnat in arbetarna längst därefter, och det är en skrämmande lägesbild de ger. Sverige har gjort sig beroende av arbetskraft som kostar och klagar mindre, och framför inte går med i facket eller annat förhållande och jobbigt. Tystnaden är som inskriven i de osynliga kontrakten.

Städa och tig!

Städerskor som pratar förlorar jobbet.

När jag föreläser om människan i arbetslivet brukar jag säga att vår huvudstad Stockholm skulle gro igen redan efter en vecka och bostadsbyggandet avstanna helt om vi gjorde oss av med alla papperslösa. Så integrerad är arbetslivskriminaliteten i vår ekonomi. Städning av skolor och renovering av sjukhus upphandlas av kommuner och regioner som inte bemödar sig att följa upp sina kontrakt för att se hur arbetena utförs i praktiken. Med det upplägget ska vi vara medvetna om att vi själva med våra skattemedel göder en brottslighet som slår håll på den svenska modellen. Våra gemensamma pengar rinner

FOTO: TOVE FALK

ner i fickan på kriminella aktörer som struntar i både säkerheten och skatter, vilket snedvrider konkurrensen och gör det tufft för seriösa arbetsgivare att överleva. En del väljer att gena. Priset får arbetarna längst därefter betala. Hissolyckan är ett belysande exempel på det. Och då kommer vi till vad som borde, kan man tycka, vara viktigast av allt i arbetslivet – människan – som helt verkar ha tappats bort. Och här måste nog även de stora fackförbunden med LO i spetsen steppa upp. För, bara som ett exempel, den allra första migrantarbetaren som öppnade sig för mig gick faktiskt med i facket. En spanskalande ombudsman vid ett av våra största LO-förbund lyckades nå fram till honom. Han hade då redan larmat till Skatteverket om slavarbete vid firman. Fem år hade han jobbat i Sverige, bosatt i sin arbetsgivares garage. Samma dag som han gick med i facket ringde hans arbetsgivare:

”Du är en tjallare! Dina prylar ligger på gatan! Du är inte välkommen vid firman längre!”

Vid den här tiden la firman parkettgolv i LO-borgen. För firman fick under alla år behålla sitt kollektivavtal med facket. Först nu, när denna krönika publiceras, i januari 2025, ställs arbetsgivaren inför rätta för människoexploatering. Tio år efter att migrantarbetaren i garaget skrev till Skatteverket.

ELINOR TORP är journalist och författare som under flera år granskat förhållanden på svensk arbetsmarknad. Hennes senaste bok *Flickan i korridoren* fick stor uppmärksamhet för sin skrämmande skildring av skolan. Elinor Torp var en av Sigtunastiftelsens författarstipendiater under 2024.

Börja helgen på Sigtunastiftelsen!

Vi inleder med konsert fredag kväll, fortsätter med författarsamtal lördag förmiddag och avslutar eftermiddagen med vernissage.

I helgerbjudandet ingår övernattnin g fredag – lördag, kulturprogram, trerätters middag, frukost, lunch och Afternoon Tea.

KULTURHELG 7 – 8 MARS

KONSERT · FREDAG 20.00

HELEN SJÖHOLM OCH MARTIN ÖSTERGREN

Helen Sjöholm, en av våra stora sångartister, framför pärlor ur den svenska sångskatten tillsammans med pianisten Martin Östergren.

FÖRFATTARSAMTAL · LÖRDAG 11.00

SARA STRIDSBERG I SAMTAL MED ELIN CULLHED

Möt författaren Sara Stridsberg i ett samtal med författaren Elin Cullhed utifrån Stridsbergs senaste roman *Farväl till Panic Beach*.

SPIRIT LAND · LÖRDAG 14.00

Möt sydsamiska textilkonstnären Emma Göransson Almroth och finlandssvenska musikern, tonsättaren och teologen Frank Berger i ett samtal med samiska teologen Åsa Virdi Kroik. Innan samtalet framförs det musikaliska allkonstverket *Spirit land*.

KULTURHELG 11 – 12 APRIL

KONSERT · FREDAG 20.00

NIKLAS STRÖMSTEDT TRIO

Niklas Strömstedt, en av våra främsta popsångare och låtskrivare ger en intim triokonsert tillsammans med Marika Willstedt, sång, piano och cello och Sara Niklasson, sång och multimusikant.

FÖRFATTARMÖTE · LÖRDAG 11.00

SVEN OLOV KARLSSON

Möt Sven Olov Karlsson, en av våra mest mångsidiga författare i ett samtal med Sigtunastiftelsens direktör Helle Klein. I hans senaste roman *Bygdedjuret*, återvänder han till sin hembygd i Västmanland.

VERNISSAGE UTSNITT · LÖRDAG 14.30

Konstnärssamtal med Mikaela Steby Stenfalk i samband med vernissagen för utställningen *Utsnitt*.

FOTO: RICKY TILLBLAD

Helen Sjöholm.

FOTO: MATTIAS EDWALL

Niklas Strömstedt.

FOTO: SARA MAC KEY

Sara Stridsberg.

FOTO: MOA KARLBERG

Sven Olov Karlsson.

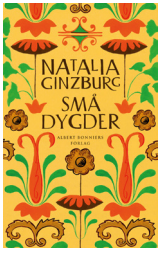
Boka biljetter & helgerbjudanden på
www.sigtunastiftelsen.se

VAR OCH EN AV OSS BÄR PÅ SÅ MÅNGA BERÄTTELSE
IBLAND, NÄR JAG TRÖTTNAT PÅ MINA EGNA, LÅNAR
JAG ANDRAS PÅ SIGTUNASTIFTELSENS BIBLIOTEK !

BOKTIPS från ELIN CULLHED, biblioteksassistent och författare

SMÅ DYGDER
NATALIA GINZBURG
Albert Bonniers förlag

I översättning av Vibeke Emond, Gunnel Mitelman och Niclas Hval
En glimrande bokpärla i novell- och essäform som sätter fingret

på livets litenhet och visar exakt hur den korresponderar med livets storhet. Det handlar om hur man till exempel, i sin barnuppfostran, ska fokusera på de små dygderna – då faller de stora dygderna, som kärlek och tacksamhet, på plats av sig själv.

Natalia Ginzburg skrev texterna på olika platser mellan 1944 och 1961, och berättar med en mörk och djup humor om London under efterkrigstiden, om lyckan före och efter exilen, om dåliga skor och om hur man som förälder ska hantera pengar i relation till sina barn. Ett tänkande som står ut klarare och starkare än mycket annat. Perfekt jul- och nyårsläsning.

BOKTIPS från EMANUEL KARLSSON, biblioteksassistent

I SAMMA FLOD: PUTINS KRIG MOT KVINNORNA
SOFI OKSANEN,
Albert Bonniers förlag
Översättning: Camilla Frostell

I denna essäroman ger finsk-estniska Sofi Oksanen ett

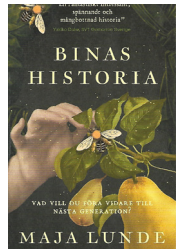
feministiskt, postkolonialt perspektiv på Rysslands anfallskrig i Ukraina och särskilt den ryska arméns systematiska användande av våldtäkt som vapen. Det finns i detta också en personlig koppling till vad Oksanens familj utsattes för under den ryska ockupationen av Estland. I en djupare analys länkar författaren samman de ryska soldaternas stats sanktionerade våldtäkter med kvinnoförtrycket som mekanism för regimen att upprätthålla kontroll i det auktoritära Ryssland.

Mer än bara som dokumentation av krigsövergrepp gör boken en viktig insats att lyfta vidden av Rysslands koloniala förtryck till en bredare allmänhet i Väst. Insikten om hur den ryska imperialismen sedan sekler förgripit sig på grannfolken har hittills lyst med sin frånvaro i det allmänna medvetandet i Väst, inte minst hos gängse postkoloniala debattörer. I denna okunskap finns en

grogrund för de ryska påverkansoperationerna som försöker splittra Västs stöd för Ukraina, vilket ett av kapitlen ger exempel på.

En mycket viktig bok även om innehållet utgör en extremt betungande läsning där författaren inte vänder bort blicken för något.

BOKTIPS från ANNE ENGEL, biblioteksassistent

BINAS HISTORIA
MAJA LUNDE
Natur och Kultur

I denna första roman i en kvartettsvit med starkt klimattema får du följa tre parallella historier som utspelar sig på tre olika kontinenter i tre olika tidsepoker.

Vi har William i England på 1850-talet; en bildad biolog, som dock misslyckas med att nå toppskiktet och bli en framstående forskare inom sitt fält. Han väljer att fokusera på sina bin och att designa och bygga den bästa bikupan. Mörker tar dock tag i honom och han kämpar samtidigt mot en djup depression. Runt omkring finns hans fru och barnen som alla på sitt sätt försöker handskas med tillvaron och få i sig mat för dagen. USA 2007; biodlaren George förvaltar sitt livsverk och hoppas att sonen ska ta över och föra arvet vidare. George har inte följt strömmen, använder inte masstillverkade bikupor och ingen besprutning, trots detta kommer biöden som härjat i andra delstater även till hans gård och flera bisamhällen dör, men ingen förstår varför. Samtidigt har sonen gett sig av för vidare studier, till hans stora förtret och gårdens överlevnad är i total gungning.

Allra först ut i boken är Tao, kvinnan i Kina år 2098, där Kollapsen inträffat i början på seklet. Här tvingas hon, hennes make Kuan och tusentals andra arbeta ute på fältet från gryning till skymning med att handpollinera fruktträden. Allt sker under tystnad, ingen får prata, utom under de två korta rasterna som ges på hela dagen. Tao kan inte förlika sig med att Wei-Wen, endast 3 år gammal ska behöva gå detta öde till mötes redan om fem år, som blott 8-åring. Hon har en plan, men en dramatisk händelse kommer i vägen och leder Tao runt i det dystopiska landet där hon blir vittne till ett land i spillror, med stor fattigdom och på sina håll helt laglös.

Klimattemat är akut aktuellt och Maja har gjort sin research om bin, men romanen är lika mycket en relationsroman där viljor ställs mot varandra och allt som hör det mellanmännliga till finns med. Spännande och gripande bok där livsvävarna knyts ihop mycket snyggt och finurligt!

BOKTIPS från ANDERS CLAESSON, kultur- och bibliotekschef

ELSA OCH NATANAEL BESKOW - EN KÄRLEKSHISTORIA
ANNIKA PERSSON
Albert Bonniers förlag

I denna intressanta och vackra bok om Elsa och Natanael Beskow träder ett kärlekspar

fram som i början av 1900-talet försökte förändra världen. Deras kärlek blir livslång - de dör båda 1953 - och de tar del av tidens stora rättvisekamper - för barnen, kvinnorna, arbetarna. Natanael Beskow växer upp i en prästfamilj i Småland och Elsa Maartman i kulturradikala kretsar i Stockholm. När Elsa möter Natanael på Konstakademien 1893 är hon nitton år, utbildar sig till teckningslärare och drömmer om att bli konstnär. Han är tjugoåtta och pendlar mellan konstnärskapet och prästkallet. Han vill leva i Jesus fotspår, skapa Guds rike på jorden. Hon vill rita och hjälpa Natanael att förverkliga sin vision. De flyttar nygifta in i Viktor Rydbergs Villa Ekeliden i det nya socialliberala Djursholm, där Natanael blir predikant och Elsa får sina första framgångar som barnboks-författare.

Annika Persson skriver fram deras personliga resa - främst genom deras rika brevväxling - med fin blick för de sociala och kvinnohistoriska sammanhangen. Deras sociala Gudsrikesvision tar jämte böcker, predikningar, föreläsningar gestalt i den första svenska hemgården Birkagården 1912, där akademiker och arbetare ska mötas på lika villkor. Under första världskriget, då Elsa skriver den första boken om Tant Grön, Brun och Gredelin, övergår den sociala frågan till fredsfrågan och Natanael lägger efter kriget fram "det radikalaste reformprogrammet", ett universellt socialt och ekologiskt fredsprogram bortom klassmotsättningar. Natanael skapar samtidigt Förbundet för kristet samhällsliv 1918 (idag sammanslaget med Förbundet för kristen humanism, som Manfred Björkquist skapade 1937) och han blir sedan viktig i den process som leder fram till Saltsjöbadsavtalet 1938 och svensk samförståndsanda, där

Sigtunastiftelsen och Birkagården spelar en viktig roll. 1947 nomineras han till Nobels fredspris. Framför allt är boken en engagerad beskrivning av ett radikalt kärlekspar under en tid då demokrati, kvinnlig rösträtt, social välfärd och människovärdet växer fram och institutionaliseras i Sverige. Läs den!

Sigtunastiftelsen har Sveriges största privata bibliotek och arkiv, en unik K-märkt plats för litteratur, kultur och forskning.

Samförståndsandans amerikanska rötter – via Sigtuna till Saltsjöbaden

TEXT | DAVID ÖSTLUND

I EN BOK OM SVERIGE från 1968 kritiserade den amerikanske företagsekonomen David Jenkins de senaste decenniernas flod av "swedological writings". Han ville ge en mer nyanserad bild av detta tråkiga land med sina ytterst speciella betingelser, som därför hade föga att bjuda som modell för andra länder, även om Sverige inte heller var så avskräckande som landets kritiker påstod. Störst uppmärksamhet fick en företeelse som länge hört till huvudnumren bland swedologiska framställningar, "The Great Labor Peace Apparatus". Här fanns något oerförligt unikt, som verkligen förtjänade positiv uppmärksamhet. Kunnigt beskrev Jenkins den ordning för arbetsfred som skapats på grundval av 1938 års huvudavtal mellan facket och arbetsgivarna, mellan LO och SAF – frukten av förhandlingar i Saltsjöbaden 1936–38, som därför ofta kallas Saltsjöbadsavtalet. "Saltsjöbadsandan" innebar att arbetsmarknadens parter lärt sig att tala konstruktivt med varandra. Den i Jenkins ögon överraskande torftiga avtalstexten från 1938 skapade mest ramar för "more talk", men blev just därför epokgörande.

Fyra följdavtal 1942–48 om särskilda frågor hade sedan givit fredsapparaten fastare konturer. Vid 60-talets mitt var de vänskapliga förhållandena mellan de nästan hundra procentigt organiserade svenska arbetarna och arbetsgivarna sensationella: de var "the business world's counterpart to the bearded lady or the three-headed calf". Utländska betraktare som misstroget sökte skrapa fram san-

ningen under ytan av vänskaplighet skulle bara finna ytterligare lager av ömsesidigt förtroende och välvilja, menade Jenkins. En märklig historia minsann.

FÖRHISTORIA PÅ SIGTUNASTIFTELSEN

Det är väl känt bland historiker att Saltsjöbadsmodellens tillkomst ägde en förhistoria där ett antal möten vid Sigtunastiftelsen 1925–28 spelade en nyckelroll. Hösten 1928 kallade den nytillträdde högerregeringen till "arbetsfredskonferens" i statens regi. Socialministern hade suttit ordförande i Sigtuna våren innan, och byggde vidare på erfarenheter därifrån. Nu samlades hundratals officiella företrädare för organisationerna i offentlighetens ljus. I Sigtunas rofyllda miljö hade däremot bara några tiotal individuellt inbjudna deltagare samlats, med sträng instruktion att hålla samtalen förtroliga, så att var och en tryggt kunde vädra sina personliga uppfattningar.

Dessa samtals bakgrund var i sin tur en serie möten i Sigtuna mellan "arbetare och akademiker" som inletts 1922 och en serie möten mellan "arbetsgivare och akademiker" med start 1923. När arbetare och arbetsgivare kallades tillsammans 1925 fanns "akademikerna" kvar i ett slags diplomatroll. I den fredsprocess som regeringen initierade 1928 övertogs denna medlarroll av staten – även om staten bland andra representerades av nyckelaktörer

från Sigtuna i den "Arbetsfredsdelegation" som skapades. Detta var dock något annat än den fredsapparatur som tillkom efter 1938 års fredsavtal: i "den svenska modellen" på arbetsmarknaden skulle ett utmärkande drag bli att staten placerades på åskådarbänken. Parterna skulle sköta sina egna affärer i dialog och samförstånd, utan yttre inblandning.

SVERIGE 1905-1938: ARBETSMARKNADSKRIGETS LAND
Sverige blev ingen symbol för fred mellan "arbete och kapital" i början av 1930-talet. Depressionens spänningar blev för starka efter skotten i Ådalen 1931, när statsintervention till arbetsgivarnas fördel i en arbetsmarknadskonflikt gått över styr, med dödsoffer i spåren. Även fredsprocessen dog. Våld i samband med strejker eller lockouter hade varit ovanligt i Sverige. Men här finns skäl att notera: detta berodde inte på att arbetsmarknadsförhållandena varit fredliga. Tvärtom hade exemplet Sverige några decennier visat hur det "sociala kriget" mellan arbete och kapital kunde se ut i ett land där en ovanligt stark fackföreningsrörelse möttes av unikt starka nationella arbetsgivarorganisationer.

Med två avtal 1905-06, ett mellan Metallarbetarförbundet och Verkstadsföreningen och ett mellan LO och SAF, hade en ordning etablerats som kan kallas "den äldre svenska modellen på arbetsmarknaden" – betingad av balans mellan parternas maktresurser.

I huvudsak innebar den att arbetsgivarna (motvilligt) accepterade arbetarnas organisationsfrihet och kollektiva löneavtal i utbyte mot att arbetarna (motvilligt) accepterade arbetsgivarnas rätt att leda och fördela arbetet samt att anställa och avskeda utan hänsyn till fackligt medlemskap.

EN SVÅR VÄG TILL ARBETSFRED

Denna modell präglades av "kallt krig". Avtalen förhandlades fram på nationell nivå i respektive bransch. Så länge avtalen gällde rädde vanligen vapenstillestånd. Men när de löpte ut och skulle omförhandlas vankades konflikt. Sverige var i omvärldens ögon lockouterernas och strejkernas land – där förlorade arbetsdagar ideligen kostade arbetarna förlorad lön, kostade företagen förlorade vinster och krympte nationens välbefinnande. Maktbalansen hade testats 1909, vid arbetsgivarnas sista försök att krossa motparten genom en massiv lockout som möttes av en ännu större strejk – landets länge oslagna världsrekord i arbetsmarknadskonflikt. Arbetarparten förlorade i de aktuella stridsfrågorna, men vann långsiktigt genom att visa förmåga till rask återhämtning efter ett ögonblick i kris.

Även om skotten i Ådalen 1931 blev ett undantag i termer av yttre våld hade Sverige inte varit arbetsfredens land. Den process som inleddes 1936, när SAF inbjöd LO till samtal, och LO-ledningen skapade ilska bland sina vänner i den socialdemokratiska regeringen genom att tacka ja, var på intet vis självklar. Det finns

---

Det är väl känt bland historiker att Saltsjöbadsmodellens tillkomst ägde en förhistoria där ett antal möten vid Sigtunastiftelsen 1925-28 spelade en nyckelroll.

---

ingenting självklart i att Sverige skulle bli känt som arbetsfredens land, decennierna efter 1938. Därför är mötena i Sigtuna 1925-28 historiska händelser av vikt.

ETT GEMENSAMT SÄTT ATT SE

Vad behövdes för övergången från kallt krig till stabil fred? Vad fordrades för att skapa samförstånd? Vad skapade ömsesidigt förtroende i en situation av djup misstro? Många historiska faktorer bildade tillsammans tillräckliga villkor för vad som hände 1936-38. Men ett nödvändigt villkor var gemensamma intressen – eller rättare sagt en ömsesidigt delad uppfattning om delade intressen parterna emellan. Ett gemensamt sätt att se. Det tänkesätt som blev nyckeln till Saltsjöbadsandan var egentligen enkelt, även om det tog tid att vänja sig vid.

Det handlade om att flytta all uppmärksamhet från frågan om hur en liten kaka skulle delas till frågan om hur kakan kunde göras större – så stor att frågan om hur den skulle delas inte längre var mycket att bråka om. Hur kunde produktionen ökas så att löner och vinster ökade på en och samma gång? Kunde det ske med rationella, vetenskapliga medel? Då kunde kanske rester av intressekonflikt reduceras till ett minimum, ifall de inte kunde elimineras. Just ett sådant koncept hade formulerats i USA åren kring sekelskiftet 1900. Jag hävdar att det var just det som skulle bilda bas för Saltsjöbadsmodellen. Mötena i Sigtuna 1925-28 bidrog av allt att döma till att vänja parterna vid detta sätt att tänka – en möjlig nyckel till ömsesidigt förtroende att åter plocka fram i Saltsjöbaden 1936. ►

TAYLORISTISK FAIR PLAY ELLER VÄLGÖRENHET?

Det låter enkelt så långt. Men i praktiken var det ytterst komplicerat. Det koncept från USA som jag syftar på är nämligen "taylorismen", "scientific management" i den specifika form som utvecklats av Frederick Winslow Taylor med start 1895. Av historiker som sysslat med Saltsjöbadsmodellen tillkomst har denna lära traditionellt behandlats som ett problem, ett hinder som behövde elimineras. Det har exempelvis hävdats att idétraditioner från brukssamhällets patriarkala system av social omsorg om arbetarna från arbetsgivarnas sida kom att bilda nödvändig motvikt mot taylorismens "hårda" lära om effektivitet – med tidsstudier och detaljspecificerade arbetsbeting kopplade till ackordslöner som huvudnummer.

Det har sagts att Sigtunamötena ryckte initiativet från tayloristerna och öppnade vägen till Saltsjöbaden. Jag hävdar att det var tvärtom. Ett arv av gammal arbetsgivarpaternalism – med sina dimensioner av kontroll, underordning och förödmjukande beroende – behövde neutraliseras av sin krassa motvikt: den växande kakans effektivitetslogik. Välvilja från arbetsgivarhåll uppfattad som välgörenhet med baktankar behövde ersättas med ett program som i arbetarpartens ögon kunde uppfattas som "fair play". Som Taylors läror hade transformerats av de "ortodoxa" anhängarna kring hans utvalda apostlar och Taylor Society åren runt profetens död 1915 erbjöds ett sådant program.

SIGTUNAMÖTEN: EN PLATS FÖR DIALOG

Hur hamnade det i Sigtuna? Det är en rätt märklig historia, men den äger sin inre logik. Här kan bara några konturer skisseras tillsammans med glimtar av beläggen för min tes. Förutsättningen för Sigtunamötena var att två artskilda profiler i Svenska kyrkan kunde sammanföra sina förtroendekapital: Manfred Björkquist

med sitt gehör högerut och i arbetsgivarlägret och Nathaniel Beskow med sitt gehör vänsterut och i fackföreningsrörelsen. De hade tillsammans startat möten för "arbetare och akademiker" 1922. När dessa ledde vidare till möten mellan arbetsgivare och akademiker 1923, och sedan trepartsmötena från 1925, övertog initiativet av andra.

Särskilt centrala aktörer blev Fredrik och Sigrig Göransson, chefen för Sandvikens Jernverk och hans syster,

som varit anställd för att assistera sin far och sin bror med att ansvara för bolagets sociala omsorger om arbetarna sedan 1907. Fredrik etablerade sig genom Sigtunamötena som ledare för en grupp fronderande "duvor" inom SAF.

KRASSA OMSORGER – I SAMFÖRSTÅND

Sigrigs roll var mer subtil. Hon representerade i detta sammanhang närmast föreningen SAIA – Socialarbetare i Industri och Affärliv – som bildats av en grupp kvinnor på Fogelstads herrgård 1921 och som snart kom att kalla sig "Personaltjänstföreningen SAIA" och kalla sina medlemmar (med tiden också män) "personalkonsulenter". Via styrelseledamoten Sigrig torde en rad aktörer från nätverket kring SAIA ha kommit in bland arrangörer och tongivande deltagare vid mötena i Sigtuna. Centralgestalten var Kerstin Hesselgren. Kärnan bland medlemmarna i SAIA hade utbildats vid de yrkeskurser i "praktiskt socialt arbete" som hon startat på uppdrag av Centralförbundet för socialt arbete (CSA) 1910. Inom CSA hade hon och andra förordat att moderna företag, efter amerikansk modell, borde anställa "social secretaries" som skulle hantera sociala omsorger om personalen professionellt, som en krass effektivitetsfråga – utan att föranleda misstro. I sin svenska upplaga skulle detta ske i samförstånd med den lokala fackklubben. I detta sammanhang lyftes snart Sigrig Göranssons roll i Sandviken fram som förebild.

Sedan Hesselgren blivit första kvinnan på en ämbetsmanpost i statsapparaten 1913, som chef för den kvinnliga yrkesinspektionen vid Socialstyrelsen, kom hon att betrakta dessa socialsekreterare som sina "tentakler" på landets arbetsplatser. När hon tog initiativet till SAIA 1921 hade hon hunnit få med sig nya impulser från USA. 1920 hade hon på plats i New York blivit en av Sveriges fyra första medlemmar av Taylor Society.

ETT RADIKALT FÖRÄNDRINGSPROGRAM UTMANAR FÖRMÄNNENS MAKT

Utifrån schablonbilderna av "taylorismens" roll i 1900-talets historia torde detta te sig gåtfullt. Men bakgrunden var den, att Taylors program det senaste decenniet bildat språngbräda för en ny rörelse för personal management bland amerikanska företagsledningarna. Särskilt inspirerade radikalismen i Taylors budskap. För att enskilda detaljer i hans program, som tidsstudiebaserade standards för arbetsmomentens utförande ("tasks") med ackordslöner som motot för arbetare att fylla, menade Taylor att hela arbetsplatsen först måste ändras i grunden. Exempelvis fordrades genomgripande standardisering av annat än arbetsmomentens utförande.

För ortodoxa tayloriter var fienden status quo. Ingenjörer som sålde russin ur kakan till misstrognas arbetsgivare stämplades som fuskexperter ("fakirs"). En viktig del av programmet var att elimi-

BO BESKOWS PORTRÄTT AV SIGRIG GÖRANSSON

Sigrig Göransson.

Kerstin Hesselgren valdes in som Sveriges första kvinna i riksdagen 1922

nera förmännens godtyckliga makt på verkstadsgolvet – inte minst den makt över anställning, avskedande och inskolning som, med hot och favörer, användes som morot och piska. Nya idéer om professionell personalledning passade här in som en pusselbit, en följdriktig utveckling av konceptet. Men pusselbiten väckte nya frågor om facketts roll vid arbetsplatser med organiserade arbetare. Antag att Taylor hade rätt i att en växande produktions-

kaka låg i både ”arbetets” och ”kapitalets” intresse, och rätt i sitt allmänt misstrodda budskap om att ett professionellt-vetenskapligt frigörande av denna intressegemenskap kunde bereda väg till fred i kriget mellan arbete och kapital.

Skulle då programmets genomgripande omvandling av arbetsplatserna i effektivitetens namn inte gynnas av kollektiva förhandlingar och avtal med riktiga fackförbund (inte ”company unions”, en företeelse som ofta var länkad till paternalistiska välfärdsprogram)? 1914-1920 transformerades det ortodoxa taylorlägrets profil så, att Taylor Society – med profetens utvalda apostlar i spetsen – skulle bli en av fackföreningsrörelsens närmaste allierade i 1920-talets alltmer fackföreningsfientliga arbetsliv i USA.

SAIA-NÄTVERKET: SAMFÖRSTÅNDETS KATALYSATOR

stod på programmet hos den radikala, fackföreningsvänliga, tayloristiskt sinnade falangen inom rörelsen för *personnel management* i USA. Men det finns starka skäl att tro att deras aktiviteter fungerade som katalysator i en process som dels gjorde den växande kakans intressegemenskapslogik trovärdig som recept på arbetsfred under svenska förhållanden – och dels gjorde den potentiellt explosiva delen av det tayloristiska förändringsprogrammet, ackordslöner knutna till tidsstudiebaserade prestationsstandards, världsunikt framgångsrik i svenskt arbetsliv under Saltsjöbadsmodellens glansdagar. Denna roll indikeras bland annat av röster från sammanhanget kring Sigtunamötena 1925-28.

När Fredrik Göransson skrev utförligt om samförstånd mellan arbetsgivare och arbetare för ett större bokverk 1927 (även publicerat som en liten bok året därpå) gav grundtankarna tydligt eko åt budskapet från Taylor Society, om än lite yrvaket. Samma sak gäller de publicerade versionerna av föredrag i arbetspsykologi som Emilia Fogelklou höll under 1920-talet inom SAIA, vid Sigtuna-

mötena, och vid demokratiskt uppfostrande kurser för förmän som anordnades av SAIA med anknytning till vad som förespråkats vid dessa möten.

DEMOKRATISKT LEDARSKAP – FRÅN BOSTON TILL SALTSJÖBADEN

Föredrag om ”arbetsledning” i samma anda hölls i samma uppsättning sammanhang av läraren Gösta Ekelöf – ännu en röst från kretsen kring Hesselgren och Sigrid Göransson. SAIA:s kurser för förmän, som på 1920-talet ambulerat och bland annat hållits vid Sigtuna humanistiska läroverk, kom under 1930-talet att lokaliseras till Ekelöfs tidigare arbetsplats, Tärna folkhögskola.

När Hesselgren tog plats bland statens representanter i den arbetsfredsdelegation som skapades med 1928 års arbetsfredskonferens tog Ekelöf plats som suppleant (vid SAIA:s vice ordförandes sida). Med knuff därifrån skapade Industriförbundet 1931 ett Arbetsledarinstitut under Ekelöfs ledning, med uppgift att forma en ny generation förmän och chefer. Andan i hans verk både där och för SAIA:s räkning speglas kanske bäst i hans entusiastiska förord till 1941 års svenska utgåva av en amerikansk bok. Författaren till *Ledarskapets konst* hette Ordway Tead. Denne hade under det ortodoxa taylorlägrets utveckling till potentiell allierad till fackföreningsrörelsen 1914-16 delat konsultfirma i Boston med den viktigaste aktören i den processen, Robert G. Valentine. Valentines centrala text i sammanhanget, ”The Progressive Relation Between Efficiency and Consent”, publicerades inte mindre än tre gånger i *The Bulletin of Taylor Society* – 1915, 1916 och 1923.

Efter Valentines död 1916 förvaltade Tead sin mentors arv – bland annat med den viktigaste akademiska läroboken i *personnel management* från rörelsens radikala falang (tillägnad Valentines minne). Böcker från rörelsens konservativa, fackföreningsfientliga flank, med rötter i paternalistiska välfärdsprogram – exempelvis från den s.k. human relationsskolan – kom aldrig att översättas till svenska. I Saltsjöbadsandans Sverige fick Tead leverera underlag för nya samtal om samspelet mellan demokratiskt ledarskap och effektivitet (från 1954 också i en bok utgiven av Kooperativa Förbundet). Vägen dithän hade inte minst gått via Sigtuna. ●

FOTO: CLARA ÖSTLUND

David Östlund.

Essän bygger på ett föredrag som hölls av David Östlund under *Arkivens dag* på Sigtunastiftelsen hösten 2024.

David Östlund är idéhistoriker vid Södertörns högskola och medverkar vid symposiet *Samförstånd i en polariserad tid* på Sigtunastiftelsen lördag den 10 maj.

KALENDARIUM

JANUARI 2025

FÖRFATTARMÖTE MED KENT WISTI OCH SUSANNE DAHL

ONSDAG 8 JANUARI 17.00

Välkommen att lyssna till Kent Wisti och Susanne Dahl, vars böcker berört många med sitt personliga tilltal. I ord och bild tar de upp vardagliga ämnen som sorg, saknad, kamp men också längtan, närvaro och tröst. De har tillsammans skrivit böckerna *Och plötsligt ska vi minnas* (2022) och *Vem såg mig då* (2020) samt gjort podden *Kinamockaskogen*, som verkar i skärningspunkten mellan kultur, samhälle och tro. Kent Wisti är präst, författare, konstnär och satirtecknare och har vunnit flera priser för sitt samhällsengagemang. Susanne Dahl är präst, poet och skribent. Hon medverkar återkommande i Sveriges Radios morgonandakter och var Sommarpratarna 2022.

Samverkan med Sveriges Kyrkosångsförbund

FOTO: CHRISTER BRÖSCHE

DITT ANSIKTES SVETT: EN EFTERMIDDAG OM ARBETET

LÖRDAG 18 JANUARI 14.00 – 16.00

Arbetet är inte en historisk konstant. Det är något föränderligt, både till sin karaktär och hur vi förhåller oss till det. Under denna eftermiddag medverkar Roland Paulsen, sociolog, debattör och författare; Patrik Hagman, teolog och författare och Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

BOKBAR – DEN VÄG ÄR BRED DAVID EKLIND KLOO

ONSDAG 22 JANUARI 19.00

BIBLIOTEKET

David Eklind Kloos bokdebut *Den väg är bred* – att tro på Gud men tvivla på sig själv är en personlig essä, där han med hjälp av

religionspsykologisk forskning försöker förstå hur människans relation till Gud kan växa fram. En uppriktig och drabbande text om vad en människa egentligen kan tro om Gud, sig själv och världen utan att bli rädd för livet. Och om hur en andlig väg kan se ut för den som hellre söker än finner. David Eklind Kloo arbetar som facklig utredare och har en masterexamen i religionsvetenskap och teologi. Han har skrivit flera uppmärksammade krönikor i *Dagens Arena* och i *Arbetet* och har tidigare gett ut boken *Arbetets mening – vad vi gör på jobbet och vad jobbet gör med oss*.

FOTO: JOHANNA HANNO

RETREAT – GRYNING FREDAG 24 JANUARI – SÖNDAG 26 JANUARI

Ignatianskt inspirerad tyst retreat där fördjupande samtal med en följeslagare ingår. Utvalda bibeltexter blir en utgångspunkt för personlig reflektion över vad som ger oss liv och riktning i tillvaron. Retreatledare: Ann-Christine Janson, präst, Anne Magnusson, socionom och leg psykoterapeut samt Eva Holst, socionom och uttryckande konstterapeut.

HANS HOF-SYMPOSIUM – EN GUDSBILD FÖR VÅR TID

LÖRDAG 25 JANUARI KL. 14.00–17.00

BIBLIOTEKET

Religionsfilosofen Oliver Li undersöker i boken *Gud i allt och allt i Gud* den så kallade panenteismen. En gudsbild som betonar Guds starka immanens och ömsesidiga relation till världen samt manar till ödmjukhet och vördnad inför naturen, medmänniskorna och skapelsen. Föreläsning och samtal med Hans Liljenström, professor i biofysik och medvetandeforskare, samt Lisbeth Gustafsson, ordförande i Mäster Eckhartsällskapet.

Samverkan med Mäster Eckhartsällskapet.

FÖRINTELSENS MINNESDAG – KAMMARMUSIK MED CAMERATA RUBINSZTEIN OCH SOFIA BERG-BÖHM.

ONSDAG 29 JANUARI 19.00

BIBLIOTEKET

Kammarmusik till minne av Förintelsens offer, är en del av en konsertserie som innehåller musik skriven av kompositörerna Hans Krasa, Viktor Ullmann, Pavel Haas och Gideon Klein. De levde internerade i Theresienstadts koncentrationsläger fram till 1944 då de deporterades till Auschwitz. Under sin tid i fångenskap skrev de flera kammarmusikaliska verk. Ensemblen består av Sofia Berg-Böhm, sångerska och skådespelare, Danial Shariati, violin, Ylva Larsdotter violin, Anna Rubinsztein, viola och Kristina Winiarski, cello. Sofia har genom åren profilerat sig inom både judisk och arabisk musik i olika konstellationer och är engagerad i revitaliseringen av språket jiddisch.

Samverkan med Sigtuna Museum & Art

FOTO: PRIVAT

ABRAHAMS BARN SKRIVARKURS "KVINNORNA RUNT ABRAHAM" MED CHARLOTTE FRYCKLUND FREDAG 31 JANUARI – LÖRDAG 1 FEBRUARI 2025

Tillsammans med Charlotte Frycklund utvecklar vi skrivandet genom en fördjupning och fokusering på det skriftliga berättandet med hjälp av Abrahams Barns narrativa metod *Identifikation skapar Empati*. Charlotte Frycklund är präst och författare bland annat till böckerna *Bibels kvinnor – 101 möten med kända och okända systrar* och *Bibels förlorare*. Målgrupp: Lärare och pedagoger.

KALENDARIIUM

FEBRUARI 2025

BOKBAR – DEN SISTA IDEALISTEN: VIKTOR RYDBERG OCH HANS TID ANDERS BURMAN

**ONSDAG 5 FEBRUARI 19.00
BIBLIOTEKET**

Idag är det nog mest kring jul som Viktor Rydbergs namn nämns, när *Tomten* reciteras i radio eller *Gläns över sjö och strand* hörs i skolor och kyrkor. Men i sin tid var Rydberg en av de mest framstående och lärda svenska författarna. Idéhistorikern Anders Burmans bok *Den sista idealisten* berättar om Viktor Rydbergs liv men också om den fascinerande tid han levde i, när modernisering och sekularisering stod för dörren och vetenskapliga framsteg förändrade samhället i grunden.

FOTO: KAISA GÖRANSSON

MUSIKBAR – INGRID MALMÉN TRIO FREDAG 7 FEBRUARI 20.00

Ingrid Malmén räknas som en av främsta vokaltalangerna inom svensk jazz och fick utmärkelsen *Årets vokaljazz 2023* av tidskriften *LIRA*. Denna kväll spelar hon musik från sitt prisade tredje fullängdsalbum *Tidvatten* samt nyskrivet material. På albumet gestaltas kontrasterna mellan ett oroligt sinne och en stabil natur. Malmén berättar angeläget om en strävan efter närvaro och konstanter – i en tillvaro som känns förgänglig och distanserad. Med sig har hon en handplockad grupp med några av

Sveriges främsta unga jazzmusiker, som ger nerv och energi åt varje ton. Ingrid Malmén – sång, komposition, Alice Hernqvist – piano, Ingrid Schyborger – kontrabas.

FREDSANDAKT – PILGRIMERNA, SAMERNA OCH DEN HELIGA NATUREN

**LÖRDAG 8 FEBRUARI 16.00 – 17.00
OLAUS PETRI-KAPELLET**

Sigtunaprincessan Ingegerd Olofsdotter blev en symbol för fred i sitt nya hemland Kievrusriket och firas som det kristna helgonet Sankta Anna den 10 februari. Hon döptes troligtvis tillsammans med sin far kung Olof Skötkonung in i den kristna tron i S:ta Brigidas källa i Husaby i Västergötland. På Sigtunastiftelsen har vi i flera år firat det keltiska helgonet S:ta Brigida. I år lyfter vi tillsammans med Ingegerd freden i en andakt med dans, tal, musik och poesi. Medverkande: Birgitta Simma, präst och tidigare stiftsadjunkt i Luleå stift, aktuell med boken *Samiskt kyrkoliv*, Kajsa Franke, dans, Anders Claesson, poesi, Carola Sundqvist.

FILM OCH SAMTAL – GREEN BORDER MED FRIDA JOHANSSON METSO TISDAG 11 FEBRUARI 19.00 BIOGRAF GRÖNA LADAN

I de ogenomträngliga skogarna mellan Belarus och Polen är flyktingar fångade i "den gröna gränsen", cyniskt skapad av den vitryska diktatorn Alexandr Lukasjenko. Flyktingar från Mellanöstern och Afrika lockas till gränsen genom propaganda som lovar enkel passage till EU. I *Green Border* riktar den polska regissören Agnieszka Holland kameran mot en syrisk flyktingfamilj som vill till Sverige, en människorättsaktivist och en tvivlande gränsvakt, vars liv flätas samman i en filmisk fresk över det samtida Europa. Frida Johansson Metso, samordnare för Röda Korsets kompetenscenter för tortyr- och krigsskaderehabilitering inleder och reflekterar kring filmen.
Samverkan med biograf Gröna ladan.

GREEN BORDER

KULTURSAMTAL ULLA KASSIUS ONSDAG 12 FEBRUARI 15.00 – 17.00 BIBLIOTEKET

Scenografen, kostymtecknaren och regissören Ulla Kassius har arbetat i över 50 år med teater, opera, utställningar och filmer samt medverkat i en lång rad produktioner på små och stora institutioner över hela Sverige och utomlands. Kommande produktioner är *Skammen* på Dramaten med Mattias Andersson som regissör samt som regissör och scenograf för *Motståndets melankoli*, en egen produktion på Dramaten i september 2025.
Samverkan med Sigtuna folkhögskola.

FOTO: ANNA-KARIN IVARSSON

EXISTENTIellt LITTERATURSAMTAL – GLÄNTA TISDAG 18 FEBRUARI 18.00 – 19.45 BIBLIOTEKET

Biblioteket bjuder in till existentiell, kontemplativ läsning och samtal i liten grupp – en form av mikrobokcirkel. Formen för träffarna är fritt inspirerad av så kallad "shared reading", en metod för högläsning och gemensam reflektion. Var och en får tid och plats att reflektera och ställa frågor utifrån sina känslor, tankar och associationer. Alla är välkomna och texterna delas ut på plats. Inga förberedelser krävs och varje tillfälle är fristående.

KALENDARIUM

RETREAT – VEM ÄR MAN? EN RETREAT FÖR MÄN – AV MÄN FREDAG 21 FEBRUARI – SÖNDAG 23 FEBRUARI REFUGIET

Vad du gör uppfattas ofta som svaret på vem du är. Det kan kännas som att ens identitet vilar på att ha ett slagfärdigt CV – men vem är man bortom sin yrkesroll? När livet förändras – vilket det alltid gör – kommer nya frågor ikapp. Om man vill göra en reell förflyttning av sitt liv är förutsättningen att lyckas mycket större om man gör det i grupp. Denna tysta retreat enbart för män är en möjlighet att i samklang med andra få fördjupa sig i vem du egentligen är. Retreatledare: Joachim Berner, författare och företagare och Lars Björklund, präst och författare.

SYMPOSIUM OM KONSTENS FRIHET DÅ OCH NU FREDAG 21 FEBRUARI – LÖRDAG 22 FEBRUARI

Välkommen till ett symposium om konstens frihet i vår nutid och framtid. Medverkande: Handelshögskolans rektor, Lars Stranegård konstnärerna Sonia Hedstrand och Anders Widoff, teologen Petra Carlsson Redell, författaren Anders Rydell samt chefen för Stockholm konst Eleonora Fors Szuba. Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein och kaplan Kerstin Dillmar leder samtalen.

FOTO: HANDELSHÖGSKOLAN

KONSTUTSTÄLLNING ANDERS WIDOFF – ALLT ÄR FRÖ VERNISAGE 22 FEBRUARI 14.00 – 16.00

KONSTNÄRSSAMTAL 14.30 OLAUS PETRI KAPELLET

Anders Widoff arbetar i ett växelbruk mellan måleri och skulptur, ofta i dialog med rummet eller platsen. På Sigtunastiftelsen visar han huvudsakligen skulptur. Hans arbeten kan te sig olika, ibland är de mycket enkla – några ord, några brädor, en sten. Ett par av verken lutar sig mot kristna berättelser, andra bär egna eller andras ord målade som i besvärjelse eller bön. Anders Widoff (f. 1953) är konstnär som bor och verkar i Stockholm. I Sverige har han haft soloutställningar på bland annat Moderna Museet och Liljevalchs Konsthall, utomlands på en rad olika museer och konsthallar. Han har vidare gjort flera offentliga verk, mest omtalad är kanske hans gestaltning av Maria till Uppsala Domkyrka. Tidigare har han också i många år varit verksam som professor både på Konstfack och Oslo Kunstakademi, liksom gästprofessor på en rad andra konsthögskolor. Utställningen pågår 22 februari – 4 april.

MARS 2025

KULTURSAMTAL MED DOKUMENTÄRFILMAREN SARA BROOS ONSDAG 5 MARS 15.00 – 17.00 BIBLIOTEKET

Möt Sara Broos, mångfaldigt prisbelönad dokumentärfilmare, skribent och utbildningsledare. Som filmskapare är hon känd för sin introspektiva, poetiska stil som ofta bygger på personliga erfarenheter. Broos arbete utforskar teman som identitet, familj, minne och komplexiteten i mänskliga relationer. Sara Broos debuterade 2003 med kortfilmen *Time To Be*. Hon långfilmsdebuterade 2012 med den prisade *För dig naken*. Hennes kritikerrosade dokumentärfilm *Skärvor* kom 2024, en inre, självbiografisk resa som kretsar kring enskilda livsöden som

vävs samman med myter och historiska händelser.

Samverkan med Sigtuna folkhögskola.

FOTO: JOAKIM ROOS

KONSERT MED HELEN SJÖHOLM OCH MARTIN ÖSTERGREN FREDAG 7 MARS 20.00

Helen Sjöholm, en av våra stora sångartister, fick sitt stora genombrott som Kristina i musikalen *Kristina från Duvemåla* 1995. Hon har sjungit i ett flertal stora musikalroller, senast i *Änglagård* på Oscars 2023 och i *Company* på Kulturhuset 2024. Hon är också medlem och sångerska i *Benny Anderssons orkester BAO*, som hon haft sin hittills största hitlåt med, *Du är min man*. Den här kvällen framför hon pärlor ur den svenska visskatten tillsammans med pianisten Martin Östergren, men även sänger från musikalens värld.

FOTO: RICKY TILLBLAD

FÖRFATTARSAMTAL – SARA STRIDSBERG I SAMTAL MED ELIN CULLHED LÖRDAG 8 MARS 11.00

Sara Stridsberg fick sitt litterära genombrott med romanen *Drömfakulteten* 2006 som belönades med bland annat *Nordiska rådets litteraturpris* 2007 och nominerades till *Man Booker-priset* när den kom ut i

KALENDARIIUM

England och USA 2019. Med romaner som *Darling River*, *Beckomberga* och *Kärlekens Antarktis* har Stridsberg förnyat den svenska romankonsten och befäst sin ställning som en av sin generations främsta berättare. Under denna förmiddag på Sigtunastiftelsen får du möta Sara Stridsberg i ett samtal med författaren Elin Cullhed utifrån Stridsbergs senaste roman från 2024 *Färväl till Panic Beach*.

FOTO: SARA MAC KEY

**SPIRIT LAND – ETT TEXTILT OCH MUSIKALISKT ALLKONSTVERK
LÖRDAG 8 MARS KL. 14.00 – 16.00
OLAUS PETRI-KAPELLET**

Spirit land är ett samarbete mellan den sydsamiska textilkonstnären och arkeologen Emma Göransson Almroth och den finlandssvenska musikern, tonsättaren och teologen Frank Berger. Emma Göransson har skapat en skulptural textilinstallation bestående av tre monumentala vävar som representerar de tre kosmologiska sfärerna inom traditionell samisk världsåskådning: himlen, jorden och underjorden. Frank Berger har skapat musik till dessa vävar och tonsatt de landskap vävarna representerar. I samband med verkets uppförande hålls ett öppet samtal där konstnärerna samtalar med den samiska teologen Åsa Virdi Kroik om mötet mellan majoritetsbefolkningen och samisk kosmologi. Medverkande musiker: Frank Berger – vevlira, sång: Carolina Bjön – cello, Minna Hokka – övertonsflöjt, Olli Liljeström – slagverk, Marianne Maans – violin, Kari Mäkiranta – keyboard, Nina Nordvall Vahlberg – jojk.
Samverkan med forskarnätverket Praxis of Social Imaginaries baserat vid Åbo Akademi.

**EXISTENTIellt LITTERATURSAMTAL
– MODER JORD
TISDAG 11 MARS KL. 18.00 – 19.45
BIBLIOTEKET**

Biblioteket bjuder in till existentiell, kontemplativ läsning och samtal i liten grupp – en form av mikrobokcirkel. Formen för träffarna är fritt inspirerad av så kallad "shared reading", en metod för högläsning och gemensam reflektion. Var och en får tid och plats att reflektera och ställa frågor utifrån sina känslor, tankar och associationer. Alla är välkomna och texterna delas ut på plats. Inga förberedelser krävs och varje tillfälle är fristående.

**ASTRID LINDGREN'S TRÄDGÅRD –
MED TRÄDGÅRDSMÄSTAREN OCH
FÖRFATTAREN KARIN ELIASSON
ONSDAG 12 MARS 19.00**

Karin Eliasson var konstnärlig ledare för Trädgårdarna på Astrid Lindgrens Näs 2013 – 2019, tiden då trädgårdarna skapades. I samband med invigningen gav hon ut en boken om trädgårdarnas tillblivelse. Idag arbetar hon i egen regi med trädgårdsrådgivning, gestaltning och utställningar. Hon skriver regelbundet artiklar i tidningen *Trädgårdsliv* och har givit ut flera trädgårdsböcker, den senaste är *Växthuspraktikan* som kom ut 2023. Under föredraget berättar Karin om resan att skapa en trädgård utifrån en människas liv och författarskap.
Samverkan med Sigtuna trädgårdsförening.

FOTO: CHARLOTTE GAWELL

RETREAT – LJUS

FREDAG 14 MARS – SÖNDAG 16 MARS

En tyst retreat för vila och återhämtning där den som vill också har möjlighet att genom enskilt skrivande gestalta sitt liv och bearbeta sina erfarenheter. Retreatledare: Kerstin Dillmar, kaplan på Sigtunastiftelsen och Lars Björklund, präst och själavårdare.

**FÖRFATTARMÖTE MED AMAT LEVIN
TISDAG 18 MARS 13.00**

Möt författaren Amat Levin, som har bakgrund som journalist och är uppvuxen i Farsta i Stockholm. För fyra år sedan startade han Instagram-kontot *@svarthistoria* vilket snabbt skapade ett stort intresse. Amat Levin debuterade vid samma tid med *Slumpens barn* (2020), där han undersöker relationerna mellan Sverige och Gambia. Han träffar både dem som kom hit redan på 1960-talet och de unga som idag gör avtryck inom kultur, mode, politik och idrott, som Seinabo Sey, Erik Lundin, Alice Bah Kuhnke, Madi Banja och Malando Gassama. Men det är också en personlig berättelse om viljan att reparera familjeband och vad det innebär att föra ett arv vidare. 2022 utkom hans andra rosade bok *Svart historia* som Augustnominerades. Boken försöker inte ge en komplett eller slutgiltig bild av Afrikas, eller svarta människors, historia, utan är en serie nedslag, en samling breda penseldrag som ger en introducerande inblick. Kärnfull utan att vara för förenklande fungerar den som ett verktyg till att bättre förstå världen vi lever i idag.
Samverkan med Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket.

FOTO: LOUISE HELMERID

KALENDARIUM

**MYSTIK SALONG
ATT ÖVA SIG
– OM IGNATIUS AV LOYOLA
MED P. DOMINIK TERSTRIEP SJ
ONSDAG 19 MARS 18.00 – 20.00
BIBLIOTEKET**

I den mystiska salongen möts vi, lyssnar på föredrag och uppläsningar, samtalar, reflekterar och kontemplerar tillsammans i en vacker och lugn litterär miljö. I en tid av kriser, polarisering och accelererade hastigheter, behövs offentliga rum för dialog, långsam reflektion och inre lyssnande. Denna kväll gästas vi av p. Dominik Terstriep, jesuit och kyrkoherde i S:ta Eugenia katolska församling, som talar om de ignatianska andliga övningarnas inre dynamik och målsättning. *Samverkan med Mäster Eckhartsällskapet.*

**DAGRETREAT – FLODBERGSKRETSENS
MYSTIKA ARV MED CARL STATTIN
LÖRDAG 22 MARS 10.00 – 16.30**

Tillsammans med teologen Carl Stattin söker vi samhörighet med arvet från den mystiska *Flodbergskretsen*, vilka samlades hos lykttändaren Carl Flodberg i Gamla stan i Stockholm för ett sekel sedan. De var en ekumenisk grupp av mystiskt intresserade, en blandad skara människor som kom även från de lägsta samhällsklasserna. Vi samlas under en dag i Refugiet för att be, dela tystnad, läsa utdrag ur kretsens skrifter och få praktiska ingångar till deras kristna mystik. Därtill finns möjlighet att i enskildhet spendera en stund i Sigtunastiftelsens Hjalmar Ekströmsrum, vilket huserar Ekströms boksamling och ikonostas. Carl Stattin är diakon i Helga Trefaldighets församling i Uppsala och redaktör för podden *Den fördolda världen*.

**ABRAHAMAS BARNAS DAG 2025
LÖRDAG 22 MARS 14.00 – 16.00**

Abrahamas Barnas Pris delas ut till personer eller organisationer som är förebilder när det gäller att aktivt verka för ett öppet och mångkulturellt samhälle. Katarina Barrling, docent i statsvetenskap vid Uppsala universitet föreläser under rubriken *Världens mest protestantiska land: Sverige – det extrema landet lagom*. Pristagare meddelas senare.

**MILJÖFOTO OCH SAMTAL
NATURLYCKA – OLA JENNERSTEN
VISAR BILDER**

**TISDAG 25 MARS 19.00
BIOGRAF GRÖNA LADAN**

Ola Jennersten är naturfotograf och författare som arbetat mer än 30 år på WWF och bor i Vidbo i Sigtuna kommun. Han visar denna kväll sina naturfotografier med lokal anknytning och berättar om naturens mångfald samt hur människan kan gynna denna. I linje med sin rosade bok *Naturlycka: vår värdefulla biologiska mångfald* (2021) berättar han kunnigt och medryckande i ord och bild om vilka blommor och växter som våra bin, humlor, fjärilar och andra insekter, de viktiga pollinatörerna, behöver allra mest. Det vi kan göra hemma är både värdefullt och roligt. Belöningen blir en prunkande, levande natur och trädgårdar med blommor och frukt på träd och buskar. *Samverkan med Naturskyddsföreningen i Sigtunabygden och biograf Gröna ladan.*

**BOKBAR – DET OSYNLIGA TEMPLET
IDA THERÉN
ONSDAG 26 MARS 19.00 – 21.00
BIBLIOTEKET**

Med avstamp i verkliga händelser har Ida Therén skapat en fri romanfantasi om några dagar i Hilma af Klints liv. Konstnären Hilma af Klint har beskrivits på många vis: en feministisk pionjär, en konstnär långt före sin tid, en banbrytande visionär, ett djuplodande medium. I romanen får hon bli människa i sin egen tid, bortom den tidigare så ofta upphöjda bilden av geniet som målade för framtiden. Det är en bok om besvikelser, om konstnärskap – och utanförskapet och ensamheten i att inte passa in i de befintliga sammanhangen. Men också om kärlek, hemligheter, besvikelser och förväntningarnas misär och hur svårt det är att begripa sig på relationer. Och om att vara människa. Ida Therén är författare och skribent. Hon debuterade 2020 med den kritikerrosade romanen *Att omfamna ett vattenfall*.

FOTO: ANTON RENBERG

**SILL-LUNCH & FÖRFATTARMÖTE
HAVETS SILVER
– MED STEFAN EDMAN
SÖNDAG 30 MARS 11.30**

Stefan Edman är biolog, föreläsare och författare till ett 50-tal böcker om natur, miljö och samhälle. I ett föredrag utifrån hans senaste bok *Sillen – En berättelse om havets silver* ger han denna glänsande fisk sin rättmätiga plats i historien. Sillstimmen har bidragit till att städer och nationer klivit fram, men alltid simmat under historikernas radar och därför förblivit nästintill osynliga. En oansenlig fisk som har mättat magar och genererat förmögenheter bortom vår fattningsförmåga. Efter föredraget dukar restaurangen upp till sill-lunch i klassiskt snitt.

**KONSERT
MARTIN HEDEROS C/O SATIE
MÅNDAG 31 MARS 20.00**

I denna konsert får vi möta en av Sveriges mest aktiva, mångsidiga och flerfaldigt Grammis-prisade musiker Martin Hederos. Han har här utvidgat sin repertoar ytterligare genom att ta sig an Erik Satie, den franske kompositören som kallats "minimalismens fader". Martin Hederos tar sig friheter med materialet, blandar in sina egna pianokompositioner och lyfter fram den redan befintliga jazzdrän i Saties kompositioner. Med sig på scenen har han producenten av skivan *Hederos c/o Satie* (2022) och den på senare år ständigt följeslagaren Anton Sundell som processar flygeln och adderar ljud och ambiens. *Samverkan med Studieförbundet Bilda och Svensk Förening för Narrativ Medicin.*

FOTO: EBBA BONDE

KALENDARARIUM

APRIL 2025

UKRAINSK LITTERATUR – FÖREDRAG OCH UPPLÄSNINGAR

TISDAG 1 APRIL KL. 19.00

BIBLIOTEKET

En kväll om situationen för den ukrainska litteraturen idag och igår samt om översättning från ukrainska till svenska, där vi också försöker ge en bild av Ukraina och dess kultur som går bortom kriget. Medverkar gör bland andra Susanna Witt, professor i slaviska språk vid Stockholms universitet och översättare, som intresserat sig för och översatt modern ukrainsk litteratur.

BOKBAR – DET VILDA HOPPETS GEOGRAFI AV ANITA GOLDMAN

ONSDAG 2 APRIL KL. 19.00

BIBLIOTEKET

Det är den västerländska kulturens natursyn som har lett till det planetära nödläget, skriver författaren och journalisten Anita Goldman i *Det vilda hoppets geografi*, en personlig essä om den västerländska människans förhållande till naturen. Vi kan inte få rätsida på problemen, om vi inte har kunskap om hur vi har tänkt, talat och skrivit om vårt förhållande till den väv av liv som vi är beroende av och sprungna ur, men som vi valt att avskilja oss från. Anita Goldman gör nedslag i skånska agrarreformers ödesdigra inflytande på landskapet och människornas sammanhållning, i amerikansk förälskelse i och fantasier om det vilda, i den militaristiskt arrangerade trädgårdens politik, i den hotande jordbrukskrisens rötter, i den bibliska berättelsen om människan som den förste trädgårdsmästaren. Och hon tecknar konturerna av en annan slags geografi – det vilda hoppets.

ANDLIG ODLING FRÅN FRÖ TILL FRUKT: REDSKAP FÖR EN BLOMSTRANDE MÄNSKLIGHET

LÖRDAG 5 APRIL KL. 15.30 – 17.00

BIBLIOTEKET

Bilden av mänskligheten som en blomstrande trädgård gestaltar en vision av en värld där var och en i harmoni med andra får utveckla sin unika karaktär och fulla potential. Hur arbetar vi praktiskt för mänsklig blomstring? Vilka verktyg och värden finns att hämta från olika traditioner och institutioner? Hur får andlig odling plats i det enskilda livet och hur kan samhällsaktörer arbeta tillsammans för att främja den? Välkommen till ett samtal om andliga och samhälleliga perspektiv på odlingen av mänsklighetens trädgård. Medverkar gör bland andra Mattias Nordström, präst och direktor för Samariterhemmet som tidigare arbetat i S:t Clara kyrka i Stockholm. Samtalet modereras av Kerstin Dillmar, kaplan på Sigtunastiftelsen.

Samverkan med nätverket Kristen i akademien.

SOFIA SANDÉN & ULRIKA BODÉN MED ANDERS NYBERG ENSEMBLE

LÖRDAG 5 APRIL KL. 20.00

OLAUS PETRI-KAPELLET

I denna konsert möter folksångerskorna Sofia Sandén och Ulrika Bodén körledaren, kompositören och arrangören Anders Nyberg och hans *Körensemble* – i kärlekssånger, koraler och färgrika improvisationer. Sångerskorna Sofia Sandén och Ulrika Bodén har musicerat tätt ihop i många år. Deras karaktäristiska stämsång har hörts i populära gruppen Ranarim och duon *Sängsysstrar*. Som solister har Ulrika och Sofia etablerat sig som två av Sveriges främsta folksångerskor, med starkt personliga uttryck för de traditionen vidare och skapar ny musik. Anders Nyberg började sin musikerbana i sånggruppen Fjedur, som i slutet av 70-talet turnerade i Sydafrika och tog med sig hem musik därifrån, och hans arbete som körledare har fört honom ut över världen. Anders Nyberg har skapat flera nydanande körmässor och över 300 körkompositioner – hela tiden med en stark förankring i Västerdalarnas folkmusik- och koraltidning.

EXISTENTIellt LITTERATORSAMTAL – VÄGEN

TISDAG 8 APRIL KL. 18.00 – 19.45

BIBLIOTEKET

Biblioteket bjuder in till existentiell, kontemplativ läsning och samtal i liten grupp – en form av mikrobokcirkel. Formen för träffarna är fritt inspirerad av så kallad shared reading, en metod för högläsning och gemensam reflektion. Var och en får tid och plats att reflektera och ställa frågor utifrån sina känslor, tankar och associationer. Alla är välkomna och texterna delas ut på plats. Inga förberedelser krävs och varje tillfälle är fristående.

KULTURSAMTAL MARIE NIKAZM BAKKEN OCH SIRI NYKE, TURTEATERN

ONSDAG 9 APRIL KL. 15.00 – 17.00

BIBLIOTEKET

Turteatern i Kärrtorp är en av Stockholms scener för nyskapande kultur som gjort sig känd för sin experimentella och konstnärligt banbrytande repertoar, alltid med ett starkt politiskt engagemang. Vi träffar teaterns konstnärliga ledare, den norska regissören och scenkonstnären Marie Nikazm Bakken samt verksamhetschefen Siri Nyke, en erfaren scenkonstproducent. Tillsammans har de med små medel och stort engagemang skapat en teater som blivit ett nav för nyskapande och samtida föreställningar – en plats där normer utmanas och kontroversiella ämnen utforskas.

Samverkan med Sigtuna folkhögskola.

SKRIVARKURS – ATT SKRIVA SIN SJÄL FREDAG 11 APRIL – SÖNDAG 13 APRIL

Att hitta ett språk för det innersta är nödvändigt och lockande för många, men processen väcker ofta frågor: Hur ska jag våga öppna mitt innersta för läsare jag inte känner? Vem ska läsa det jag skriver och varför? Hur gör jag rent tekniskt för att nå fram till det jag vill uttrycka? Under ett par dagar i retreatmiljö får du handledning i skrivandet av Maria Küchen, författare och skribent och Kerstin Dillmar, kaplan på Sigtunastiftelsen och författare.

KALENDARIUM

KONSERT

NIKLAS STRÖMSTEDT TRIO

FREDAG 11 APRIL KL. 20.00

Välkomna till en intim triokonsert med Niklas Strömstedt, som denna kväll framträder tillsammans med Marika Willstedt, sång, piano och cello, och Sara Niklasson, sång och multimusikant. Niklas Strömstedt är en av Sveriges främsta popsångare och låtskrivare. Han fick sitt första större genombrott med den numera klassiska jullåten *Tänd ett ljus* tillsammans med gruppen *Triad 1987*. Den första soloframgången kom med *Sista morgonen* 1989. Ett par år senare bildade han tillsammans med Orup och Anders Glennmark *GES*, som fick en enorm framgång med Sveriges officiella låt till fotbolls-VM *När vi gräver guld i USA*. Niklas Strömstedt har skrivit en rad hitlåtar under åren och mottagit flera priser. Han har också tillsammans med Björn Ulvaeus översatt sångtexterna till den svenska uppsättningen av *Mamma Mia* och varit programledare i tv, bland annat för *Tack för musiken!* och *Tillsammans med Strömstedts*.

FOTO: MATTIAS EDWALL

FÖRFATTARSAMTAL

– SVEN OLOV KARLSSON I SAMTAL MED HELLE KLEIN

LÖRDAG 12 APRIL 11.00

Sven Olov Karlsson är en av våra mest mångsidiga författare, Augustnominerad både för prosa och reportage, senast boken *Brandvakten*. Han har en förmåga som få att lyssna in vardagens samtal och tystnader

och iakttä rörelser i tiden. Novellsamlingen *Årsboken* (2020) gav honom *Vi:s Litteraturpris* för "stilkänsla och stor berättarglädje". Sven Olov Karlssons senaste roman heter *Bygdedjuret* (2024). Där återvänder han till sin hembygd, Västmanland, som med sin speciella mentalitet, en sorts grinig missunnsamhet, utgör scenografin för denna kärva och roliga autofiktiva roman om ett konstnärsliv.

FOTO: MOA KARLBERG

KONSTUTSTÄLLNING

MIKAELA STEBY STENFALK – UTSNITT

**12 APRIL – 23 MAJ 2025
VERNISSEGE DEN 12 APRIL.
14.00 – 16.00 MED**

KONSTNÄRSSAMTAL KL. 14.30

Med inspiration från de utsnitt som återfinns i Sigtunastiftelsens miljöer visar Mikaela Steby Stenfalk ett urval av tidigare och nya arbeten. Hennes bakgrund inom arkitektur, visuell kommunikation och kuratering har satt tydliga spår i hennes bildkonstnärliga praktik, där den mänskliga blicken är central. Genom att kombinera traditionella och digitala verktyg får hon syn på tidigare svåråtkomliga berättelser och belyser dem med sina verk. Teknologin blir här ett konstnärligt verktyg, snarare än något som riskerar att ersätta människans unika skaparförmåga. Mikaela Steby Stenfalk är utbildad vid Arkitekturskolan, KTH och Design Academy Eindhoven, Nederländerna. Hennes verk har tidigare visats både internationellt och nationellt på bland

annat Franska Institutet, Konstakademien i Stockholm samt under Venedigs konstbiennial.

MYSTIK SALONG

– KARMEITISK MYSTIK MED BISKOP KARIN JOHANNESSEN

**ONSDAG 23 APRIL 18.00 – 20.00
BIBLIOTEKET**

Denna kväll gästas vi av biskop Karin Johannesson som talar om mötet med mystikern Teresa av Ávila och den karmelitiska traditionens andlighet i praktiken. Vi möts klockan 18.00 i meditativ stillhet, recitation av texter och ett fördjupande föredrag. Bibblan bar erbjuder dryck och snacks i pausen. Därefter följer ett öppet samtal under ledning av Lisbeth Gustafsson, journalist, författare och ordförande i Mäster Eckhartsällskapet. *Samverkan med Mäster Eckhartsällskapet.*

HEM FÖR VEM? OM VÅR TIDS HEMLÄNGTAN OCH HEMLÖSHET

LÖRDAG 26 APRIL 9.00 – 16.00

Vi bjuder in till ett symposium om vår tids hemlängtan och hemlöshet. Medverkar gör bland annat författaren och filosofen Bengt Kristensson Uggla, teologen Elisabeth Gerle och Sigtunastiftelsens direktor Helle Klein.

MAJ 2025

FÖREDRAG – INGEGERD, FREDEN OCH RESAN ÖSTERUT MED ARKEOLOG RUNE EDBERG

**ONSDAG 7 MAJ KL. 19.00
BIBLIOTEKET**

Rune Edberg, arkeolog, författare och journalist, har ägnat sig åt Ingegerd och hennes resa österut till Kievruset i början av 1000-talet. I boken *Olof Skötkonungs dotter: ett kvinnoöde från vikingatiden* (1997) sammanställde han aktuell forskning och boken har kommit i flera upplagor. Utifrån nya fynd av s.k. uppståndelseägg visar han på tidiga kristna förbindelser mellan Sigtuna och Kievruset. Hur kan vi idag se på Ingegerds verksamhet i tidsperioden mellan vikingatid och kristendom, på vilka

KALENDARARIUM

platser verkade hon och på vilka sätt kan hon ses som en fredssymbol? För den som vill inleds programmet med en Pilgrimsandakt i Ingegerdskapellet på Sigtuna folkhögskola 18.00 Därefter pilgrimsvandrar vi till Sigtunastiftelsens bibliotek.
Samverkan med Sigtuna församling

MUSIKBAR – SHTOLTSE LIDER MED IDA GILLNER OCH LIVET NORD LÖRDAG 10 MAJ 20.00 BIBLIOTEKET

För hundra år sedan blomstrade jiddischkulturen och det fanns en stor rörelse av kvinnliga poeter som drevs av konstnärliga, djärva visioner. Med den internationellt uppmärksammade *Shtoltse lider (Stolt poesi)* får denna poesiskatt nytt liv genom musikerduon Ida Gillner & Livet Nord, där ord och musik omsorgsfullt flätats samman i nya tonsättningar som lekfullt och dynamiskt rör sig från jiddisch folksång, klezmer och 20-talscabaret till filmisk konstmusik och ett stråk av nordiska folktoner. Ida Gillner – sång, piano, sopransaxofon, berättande, komposition. Livet Nord – violinquintet, sång, klockspel.

SYMPOSIUM – SAMFÖRSTÅND I EN POLARISERAD TID?

LÖRDAG 10 MAJ 9.00 – 16.00
Under 1920-talet bjöd Manfred Björkquist in till arbetsfredskonferenser där företrädare för arbetarna, arbetsgivarna och akademikerna samtalande om hur de skulle skapa ett människovärdigt arbetsliv och få arbetsfred. Under dessa konferenser utvecklades samförståndsandan och lade grunden till Saltsjöbadsavtalet 1938 och den svenska modellen. Nu bjuder vi in till en heldagskonferens om samförståndsandan

historiskt och i dag. Är den alls möjlig i vår polariserade tid? Och behöver vi uppdatera den svenska modellen? Vilka utmaningar står arbetslivet inför i dag? Idéhistoriker, arbetsmarknadsforskare, teologer och samhällsdebattörer medverkar, bland annat tidigare statsministern Stefan Löfven, PR-konsulten och den tidigare statssekreteraren Per Schlingmann, arbetsmarknadsjournalisten Elinor Torp, teol.dr Cecilia Nahfeldt, idéhistorikern David Östlund, Per Hidesten, VD Industriarbetsgivarna, German Bender, arbetsmarknadsforskare, med flera. Symposiet leds av Sigtunastiftelsens direktör Helle Klein.

ARTS & CRAFTS – IDEÉR SOM FORMADE VÄRLDEN TISDAG 13 MAJ KL. 18.00

Välkommen till en kväll om Arts & Crafts-rörelsen utifrån den nya boken *Arts & Crafts: ideer som formade världen*. De grundläggande idéerna hos rörelsen anhängare, bland andra konstkritikern John Ruskin och konstnären William Morris, utvecklades i Storbritannien från 1800-talets mitt till att bli en global motrörelse till industrialismen och rådande stilideal. Arts & Crafts nådde Sverige några årtionden senare. En av rörelsens frontfigurer i Sverige var Carl Larsson, vars färgrika målningar är kända för att skildra vardagslivets enkelhet. Vilken är rörelsens relevans idag, inte bara som en älskad mönsterskatt som inspirerar och ligger till grund för nya stilar, utan även för vårt förhållande till skapande, hållbarhetstänk och livsstil? Medverkar gör två av bidragsgivarna i boken Elisabeth Svalin Gunnarsson och Svante Tirén Helmbaek. Efter föredragen blir det vickning i Sällskapsvåningen.

BERÄTTELSE OCH BERÄTTANDE – IDENTIFIKATION SKAPAR EMPATI FREDAG 16 MAJ – LÖRDAG 17 MAJ 2025

Den narrativa pedagogiken står i centrum för Abrahams Barns metod och pedagogik. Kursen vill därför inspirera till muntligt berättande genom kunskap om berättarteknik. Vi tar upp FN:s konvention om barnets rättigheter genom att utgå från litteratur av olika slag och samtidigt träna språkutveckling. Vi fördjupar oss i empati som teori och praktik samt får prova på en skiververkstad utifrån Abrahams Barns metod *Identifikation skapar Empati*. Abrahams Barns empatiprogram Vänner presenteras. Målgrupp: Bibliotekarie och pedagoger från olika yrkesområden.

RETREAT – NÄRA FREDAG 16 MAJ – SÖNDAG 18 MAJ REFUGIET

Vila, meditation och kreativitet. En tyst retreat för återhämtning och reflektion över var vi befinner oss i våra liv. För den som vill finns också möjligheten att hitta andrum genom kreativt skapande i enkel form. Retreatledare: Lars Björklund, präst och självavårdare och Tina Calén, konstnär och uttryckande konstterapeut, Expressive Arts.

JUNI 2025

KONFERENS – FREDENS VÄG – DAGAR FÖR FRED PÅ SIGTUNASTIFTELSEN FREDAG 6 JUNI – SÖNDAG 8 JUNI

Hur kan vi leva fred i våra samhällen och med hela skapelsen? Hur kan vi stå upp för fred i tider av oro och konflikt? År 1925 bjöd Nathan Söderblom in till det ekumeniska Stockholmsmötet, med freden i centrum. Hundra år senare, under Pingsthelgen 2025, inbjuds vi att mötas och tillsammans ta några steg på fredens väg. Vi lyssnar till föredrag, samtalar, delar gemensamma bönestunder och erbjuds workshops, konst och pilgrimsvandring. Dessutom finns ett "open space" där du kan medgestalta

KALENDARARIUM

programmet. Om kvällarna får vi njuta av god mat, musik och kyrkospel. Allt i vacker miljö på Sigtunastiftelsen och inom ramen för det Ekumeniska året 2025.

BENEDETTA CRIPPA – **PARADISE IMAGINED**

6 JUNI – 19 SEP 2025

VERNISAGE DEN 6 JUNI

17.00 – 20.00 MED

KONSTNÄRSSAMTAL 17.30

I *Paradise imagined* bjuds vi in till en blomstrande värld av ornament, färg och form. Benedetta Crippa rör sig fritt i gränslandet mellan bildkonst och grafisk formgivning, bortom strikta kategorier. Genom måleri, skulptur och rumslig installation utforskar hon hur traditionell ornamentik kan tillämpas och få nytt liv i vår nutid. Det karaktäristiska, färgstarka uttrycket växer fram ur konstnärns visuella arv från

hemlandet Italien och knyter samman de olika verken; från gouachemålningar och laserskurna träskulpturer till textil och 3D-prints. Benedetta Crippa är formgivare och konstnär utbildad vid Konstfack. Hennes konstnärliga arbeten har ställts ut bland annat på Moderna Museet/Arkdes, Fikra Graphic Design Biennial och Dunkers Kulturhus.

GRILLKVÄLL MED OPERASÅNG

11 JUNI KL. 18.00

ROSENGÅRDSSALEN

Välkommen på grillkväll i Sigtunastiftelsens vackra rosengård. Kockarna serverar kött, fisk och grönsaker direkt från grillen. Maria Lindberg Kransmo, operasångerska och sångpedagog bjuder på ett musikprogram under kvällen.

SIGTUNASTIFTELSEN MAGASIN

finns nu också som nättidning!

Välkomna till sigtunastiftelsenmagasin.se

Mer information om vårens program hittar du i kalendariet på vår hemsida:

www.sigtunastiftelsen.se

SIGTUNASTIFTELSEN STIPENDIER

FORSKARSTIPENDIER

Harald och Louise Ekmans forskningsstiftelse delar ut stipendier till forskare för en tids fri vistelse på Sigtunastiftelsen.

För mer information hänvisas till www.ekmanstiftelserna.se eller info@ekmanstiftelserna.se

FÖRFATTARSTIPENDIER

Sigtunastiftelsen förmedlar sedan 1937 vistelsestipendier till författare. Stipendiet består av tre veckors fri vistelse på Sigtunastiftelsen. Den sökande skall vara medlem i *Sveriges Författarförbund* eller *Finlands svenska författareförening*. Ansökan till 2026 års författarstipendier skickas till stipendium@sigtunastiftelsen.se senast 31 oktober 2025 utan särskild blankett. Ange "Författarstipendium" i din ansökan.

För frågor vänligen kontakta program@sigtunastiftelsen.se eller 08 592 589 85.

MÄSTER ECKHARTSÄLLSKAPETS STIPENDIUM FÖR STUDIER I MYSTIK TRADITION OCH KONTEMPLATIV PRAXIS

Mäster Eckhartsällskapet är grundat av Hans Hof (1922-2011), professor i religionsfilosofi vid Uppsala universitet. Syftet är att främja insikter i religionsdialog och mystik tradition på kontemplativ grund. Stipendiet utgörs av två enveckorsvistelser på Sigtunastiftelsen. Stipendiet utlyses årsvis och sista datum för ansökan under 2025 är den 31 oktober. Beviljat stipendium 2025 skall tas ut under år 2026. Ansökan med presentation och motivering skickas till: eckhart.sallskapet@gmail.com eller *Stiftelsen Mäster Eckhartsällskapet, att: Lisbeth Gustafsson, Sankt Persgatan 19, 193 32 Sigtuna.*

SIGTUNASTIFTELSENS FRISTADSSTIPENDIUM

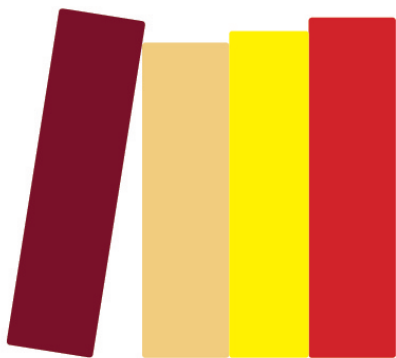
Sigtunastiftelsen utlyser fyra fristadsstipendier som omfattar en veckas (6 nätter) fri vistelse med helsepension. Stipendiet kan sökas av författare, journalister och konstnärer som ingår, eller har ingått i *ICORNS* fristadsprogram. (*International Cities of Refuge*

Network.) Stipendiet är öppet för sökande boende i Sverige, Norge och Danmark. Ansökan till 2026 års Fristadsstipendium skickas utan särskild blankett senast 31 oktober till stipendium@sigtunastiftelsen.se. Ange *ICORN* i din ansökan.

STIPENDIUM I SEGLORA SMEDJAS ANDA

Medel går att söka för fri vistelse i 1–4 dygn främst i grupp, men även för enskilda, för planering eller skapande av verksamhet i *Stiftelsen Seglora smedjas anda*: Dess anda är dialogisk, kontextuell och demokratisk. Stiftelsens ändamål är att idka opinions- och folkbildning i skärningspunkten mellan det existentiella, kulturella och samhällliga. Ansökan med idépresentation och motivering skickas till stipendium@sigtunastiftelsen.se. Ange *Seglora smedja* i din ansökan. Sista ansökningsdag 31 oktober 2025. (Gäller för vistelsestipendium under 2026.) För frågor mejla till: Ewa.LindqvistHotz@svenskakyrkan.se

existentiell litteraturfestival

UPPSALA DOMKYRKA LÖRDAG 6 SEPTEMBER 2025

För mer information: sigtunastiftelsen.se och uppsaladomkyrka.se
Arrangörer: Uppsala domkyrka och Sigtunastiftelsen

SIGTUNASTIFTELSEN

Hotell och konferens i historisk miljö

KONFERENS

20 KONFERENSLOKALER
MAX BIOSITTING 180

HOTELL

62 GÄSTRUM
96 BÄDDAR

www.sigstunastiftelsen.se

